

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber tertius

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

αὐτὸς ὃ παιδικὰ εἶχε Θαρύπῳ, ἀγύφος ὡν
 ἡμῶντα. ἀποθνήσκοντων ὃ τῶν στρατηγῶν,
 ὅτι ἐπράττωσαν ὅτι βασιλέα σὺ Κύρω, τὰ
 αὐτὰ πεποιηκὼς οὐκ ἀπέθανε μὲν ὃ τῶν
 δῆλων θάνατον στρατηγῶν, πικροθηεὶς ὑπὸ
 βασιλέως ἀπέθανεν, ἔχ' ὡς ἄρ' Κλέαρχος καὶ
 οἱ δῆλοι στρατηγὸι ἀποθνήσκοντες τὰ κεφαλὰς,
 ὅς ἄρ' καὶ
 λιστος θά-
 νατος δα-
 κεί, ὅς
 ὅς ἄρ' τὰ-
 χιστος
 τὰ πέντε
 ὁ πελά-
 κωντε

A Ipse imberbis adhuc, Tharypā barbescentem in deliciis habebat. Quum autem duces Græci necarentur propterea, quod aduersus regem cum Cyro expeditionē suscepserant, quamquam eadem culpa tenebatur, non tamen est interfectus. Sed necatis iam ducibus ceteris, & ipse a rege mortis pœna multatus est, non ille quidem, ut Clearchus, & duces ceteri, quibus præcisâ sunt capita, quæ mors esse videbatur honestissima; sed ut homo consceleratus, anno toto excruciatuus viuus, tandem exspirasse dicitur. Sūt & Agias ille Arcas, & Socrates Achæus interfecti, quos nemo vnquam ut ignauos in bello irrisit, vel in amicitia colenda reprehendit. Vterque xl ætatis annos fere habebat.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑ-
 ΒΑΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ
 ΤΡΙΤΟΝ.
 XENOPHONTIS HISTORIA-
 RVM DE CYRI EXPEDI-
 TIONE, LIBER TERTIVS.

Σ Α μὲν δὲ ἐν τῇ ἀνα-
 βάσει μὲν Κύρω οἱ ἑλ-
 λῶνες ἐπαραζῶσαν μέγρε
 τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ
 Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένε-
 νετο, ἀπιόντων τῶν ἑλλή-
 νων σὺν Τιισαφέρνη ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν ταῖς
 παρὰ τὸν λόγῳ δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ οἱ τε στρα-
 τηγὸι σὺν φλημῶνοισι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν
 καὶ στρατιωτῶν οἱ σὺν ἐπόμοιοι ἀπολώλεσαν,
 ἐν πολλῇ δὲ ἀπορείᾳ ἦσαν οἱ ἑλλῶνες, τὸν θυ-
 μούμοιοι ὅτι ὅτι ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν,
 κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πύρρη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πό-
 λεις πολέμια ἦσαν, ἀγροῶν δὲ οὐδεὶς ἐπι-
 παρέξεν ἐμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς ἐλλάδος
 τὸ πλεόν ἢ μύρια σάδρα, ἠγεμῶν δὲ οὐδεὶς
 τῆς οὐδοῦ ἔω, ποταμοὶ δὲ διέρχον ἀδράστατοι ἐν
 μέσῳ τῆς οἴκαδ' οὐδοῦ, παρὰ δὲ δάκρυσι ὃ αὐτοῖς
 καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβαίντες βαρβαροὶ, μό-
 νοι δὲ καὶ ἀλελφῶμοιοι ἦσαν, οὐδὲ ἰππέα
 οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες ὡς τὸ βυθὸν ἔω, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδὲ αὖ ἔτα καὶ α-

V Æ Græci in expedi-
 tione, quam cum Cyro
 instituerūt, ad pugnam
 vsque, gesserint, quæq;
 post obitum Cyri acci-
 derint, discedentibus i-
 psis per indutias cū Tif-
 sapherne, superiore libro est expositum.
 Posteaquam vero duces comprehensi e-
 rant, & qui eos sequuti fuerāt præfecti co-
 hortium atque milites periissent: magnis
 rerum difficultatibus Græci vrgebantur,
 quum se prope a porta regis abesse cogita-
 rent: multas vndique tum nationes, tum
 vrbes infestas esse, a quibus circumdarentur:
 annonam neminem deinceps suppeditaturū:
 se a Græcia stadiis amplius ccij abesse:
 ducem itineris desiderari: fluuios medio
 in itinere patriam versus complures se
 arcere, qui transiri vado non possent:
 proditos se ab illis etiam barbaris esse, qui
 cum Cyro in Asiâ adscenderant: solos iam
 relictos esse, ac nullas habere copias auxi-
 liarias equestres: vnde manifesto pareret,
 neque si vincerent, vel vnum inter-

ἀνοόμε-
 νοι
 ἔμενον ἢ
 μωρ.

Enumeratio calamitatum, quibus vrgebantur Græci.

fecturos: & si vincerentur, ne vnum quidem viuum relictum iri. Hæc quum apud animos suos expenderent, ac maxore adficerentur: pauci sub vesperam cibum cepere; pauci accenderunt ignes, multis ea nocte ne quidem ad armatos ordines accedentibus. Quisque quieti se illo dabat loco, in quæ forte fortuna incidisset, quum præ animi ægritudine, ac desiderio patriæ, parentum, vxorum, liberum, quos nunquam se deinceps visuros arbitrabantur, somnum nullum caperent. His illi tum animis omnes quiescebāt. Erat autem quidam in exercitu Xenophon Atheniensis, qui neque ducis, neque cohortis alicuius præfecti, neque militis nomine sequutus agmen erat: sed e patria Proxenus ipsum euocarat, cui iā olim erat hospitij iure coniunctus. Policebatur hic ei, si ad se veniret, amicitiam illi se cum Cyro cōciliaturum, quem ipse sibi vtiliorem videri, quam patriam, diceret. Hanc epistolam quum Xenophon legisset, de hoc itinere suo Socratem Atheniensem consulit. Socrates veritus ne suos apud ciues ei fraudi amicitia cū Cyro ineunda foret, quia Cyrus alacriter Lacedæmonios in eo bello iuuerat, quod aduersus Athenienses illi gesserat: hoc dat Xenophonti cōsilij, vt Delphos profectus, Deum illū de itinere consuleret. Eo quum Xenophon profectus esset, Apollinem interrogat, cui Deum rem sacram faceret, quem comprecaretur, vt iter, quod apud animum instituisset, quam pulcherrime ac honestissime perficeret, req; præclare gesta saluus rediret. Respondit ei per oraculū Apollo, Diis sacrificaret, quibus id deberetur. Athenas reuersus, oraculum Socrati aperit. Qui quum illud audiisset, reprehendit in eo, quod non ante omnia de Apolline quæsisset, vtrum sibi potius & consultius esset, iter hoc suscipere, an manere domi: sed quum ipse prius statuisset, eundū esse interrogasset; quo pacto quam pulcherrime profectiōē institueret. Sed quando ita quæsisisti, ait, faciūda sunt, quæ Deus imperauit. Quare Xenophon Diis illis quum sacrificasset, quos Apollo per oraculum significarat, nauem conscendit, ac Sardibus Proxenum & Cyrū adsequitur, qui iam iam adscensuri in Asiam erant, statimque Cyro commēdatur. Quumque contēderet Proxenus, vt secum maneret; vna Cyrus magno studio idem contendebat. Addebat, se, quam primum expeditio deducta ad finem esset, mox eum ablegaturū. Expeditio ipsa ferebatur aduersus Pisidas institui. Hoc modo Xenophon militiæ dat nomē, deceptus ille quidē, sed nō a Proxeno.

Quia occasione Xenophon ad exercitum venerit.

Xenophon Socratem consulit.

Xenophon se militiæ dat.

Αχάνοιεν, ἠπὴν ἤενταν ὅτι αὐτὸν ἑσθλὸς ἀληθινή. ταῦτα ἐνοεῖ μὲν, καὶ ἀθύμως ἐχούρας, ὀλίγοι μὲν αὐτῷ εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐχέουσαι, ὀλίγοι δὲ πύραν ἐκαύσαν, ὅτι ὅτι τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτῃ τῇ νυκτί. τὸ ἀνεπαύετο δὲ ὅπου ἐτύχθη μὲν ἕκαστος, οὐδὲν ἀμύνη κατέυδεν ὑπὸ λύπῃς, καὶ πόθου πατείδων, γυνέων, γυναικῶν, παιδῶν, οἳ οὐ ποτε ἐνόμιζον ἐπιόψασθαι. οὕτω μὲν Ἀχαιοὶ μὲν πᾶσι αἰεπαύοντο. αὐτὸς δὲ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν ἀπλωῖος, ὃς οὐτε στρατηγός, οὐτε λοχαγός, οὐτε στρατιώτης ἂν οὐκ ἐκλεχθῆναι, ἀλλὰ Πρωξένος αὐτὸν μετὰ πέμψατο εἰς ἑλθόν, ξένος ἂν Στραχῆος ὑπερχεῖτο δὲ αὐτῶν εἰ ἔλθοι, Φίλων Κύρου ποιήσων, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῶν νομίζων τῆς πατείδος. ὁ μὲν τοι Ξενοφῶν αἰαχρῆς τὴν ὀπίσθου, ἀνακρινούται Σωκράτη τῶν ἀπλωῶν περὶ τῆς πορείας, καὶ ὁ Σωκράτης ὑποσπίθουσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως οἰσώσασθαι εἴη Κύρου Φίλων ἡμέρας, ὅτι ἐδόκεν ὁ Κύρος πρὸς τῶν λακεδαίμονις ὅτι τῶν ἀπλωῶν συμπελεμήσων, συμπελεθῆναι τῶν Ξενοφῶντι, ἐλθόντες δὲ Δελφοῖς αἰαχρῆσαι τῶν περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίτι αἰθερῶν θύων καὶ ἀχρόμυρος κάλλις αἰ καὶ αἰετα εἰς τὴν ἰδὸν, αὐτῶν ὅτι καὶ καλῶς πρὸς ἄσας σωθήη, καὶ ἀσθενεῖ αὐτῶν ὁ Ἀπόλλων, τοῖς οἷς ἐδεδόκεν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἤλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῶν Σωκράτη. ὁ δὲ ἀκούσας ἠπάτο αὐτὸν, ὅτι οὐ τῆτο τὸ πρῶτον ἠρώτα, πότερον λαίον αὐτῶν εἴη πορθέσθαι, ἢ μὲν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶ, τῆτο ἐπιωθάνελο, ὅπως αἰ κάλλις πορθέσθαι. ἐπεὶ μὲν περὶ οὕτως ἦεν, ταῦτ' ἔφη, καὶ ποιῆν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὲ ἔειπε οὕτω θυσάμυρος οἷς ἀσθενεῖ ὁ θεός, ὅτι ἐπέλε, καὶ κατὰ λαμβανῆς ἐν ἑσπερῇ Πρωξένου καὶ Κύρου μέλλοι τῶν ἠδὲ ὁρμῶν τὴν αἰὼ ὀδὸν καὶ συμεσθῆναι Κύρου. πρὸς τῶν μόνου δὲ τῶν Πρωξένου, καὶ ὁ Κύρος συμπελεθῆναι. Εμείπο, μῆναι αὐτὸν εἶπε δὲ, ὅτι ἐπειδὴν πύχισα ἢ στρατεία λήξῃ, ἀθὺς ἀποπέμψῃ αὐτὸν. ἐλέγχετο ὅτι ὁ σόλος εἶς πρὸς ἰδὸν. ἐστρατεύετο μὲν δὲ, ὅπως δὲ ἀπατηθεῖ, ἔχ' ὑπὸ τῶν Πρωξένου.

ἀνεπαύετο δὲ

ἀπλωῖος

ἀνακρινούται

ἀπλωῶν

ὑποσπίθουσας

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἐπέλε

ἡ γὰρ ἡδὲ πᾶσι βασιλεῖα ὀρμῶν, οὐδ' ἄλ-
 λος ὁδοῖς τῶν ἐκκλιῶν, πλεῖν Κλεάρχου
 ἐπεὶ μὲν τοὶ εἰς κιλικίαν ἦλθον, σαφές πασὶν
 ἔδοξε εἶναι, ὅτι ὁ ὁδὸς εἴη ὅτι βασιλεῖα. φοβού-
 μθοι δὲ τῶν ὁδῶν, καὶ ἀκύνες, ὄμφοι οἱ πολλοὶ
 δι' αἰχμῶν καὶ ἀλλήλων καὶ Κίρου σιωπη-
 λούησαν ὡς εἰς καὶ Ξενοφάνω. ἐπεὶ δ' ἀ-
 πορία ἴω, ἐλυπήτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ
 οὐκ ἔδυνάτο καθύδην μικρὸν δὲ ὑπὸν λα-
 χῶν, εἰδέν ὄναρ. ἔδοξε αὐτῷ βρογίτης ἡρομέ-
 νης σκηπτός πεσεῖν εἰς τὴν παρὰ δῶμα οἰκίαν, καὶ
 ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαι. πρὸ φόβου δ'
 ἄλλοις αἰτηρέθη, καὶ ὅτι αὐτῶν μὲν ἔκρινεν ἀ-
 γαθόν, ὅτι ἐν πόνοισι ὡς καὶ κινδύοις φῶς μέ-
 γα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε. πῆ δ' καὶ ἐφύλαττο, ὅτι
 ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως ὅτι αὐτῶν ἔδοξε αὐτῶν
 εἶναι, κύκλω δ' ἔδοξε λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ
 ἔδυνάτο ἐκ τῶν ἰσχυρῶν ἐξελθεῖν τὴν βασιλέως,
 ἀλλ' εἴρηστο πρὸ τοῦθεν ὑπὸ πινῶν ἀπαιεῖν.
 ὁποῖόν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεσθ
 σκεπεῖν ἐκ τῶν συμβαίων μὲν δ' ὄναρ γί-
 γνεται γὰρ τὰδε ἄλλοις, ὅτι αἰτηρέθη πρὸ τοῦτον
 μὲν ἔννοια αὐτῶν ἐμπίπτε, τί κατὰ κέμεσι, ἢ δὲ
 νύξ πρὸ θάμνη. ἅμα δὲ τῆς ἡμέρας εἰκὸς πᾶς πο-
 λεμίου ἦξεν. εἰ δ' ἡμῶν μὲν ἀπὸ βασιλῆος, τί
 ἐμποδῶν, μὴ οὐχὶ πρῶτα μὲν τὰ χαλεπώτα-
 τὰ ὅτι δὴ ὄναρ, πρῶτα δ' τὰ δεινότερα παθόν-
 τας, ὑβρίζοντο δὲ ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνέ-
 μεθα, ὁδοῖς πρὸ βασιλῆος, οὐδ' ὅτι με-
 λήσται, ἀλλὰ κατὰ κέμεσι, ὡς πρὸ δέον ἡσυ-
 χίαν τ' ἔχον. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ πείρας πόλεως
 * στρατὸν ποροδοκῶ τῶντα πρὸ αἰσῶν; ποῖαν δ'
 ἡλικίαν ἐμαυτῶν εἰλεῖν αἰαμῶν; οὐ γὰρ
 ἔγωγ' ἐπὶ πρὸ σούτερος ἔσομαι, εἰάν τῆμερον
 πρὸ αἰσῶν ἐμῶν τὸν τοῖς πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀ-
 νίσταται, καὶ συγκαλεῖ τῶν Περξέου πρὸ τοῦτον
 λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ σιωπήλθον, ἔλεξεν. Εγὼ, ὡ
 ἄνδρες λοχαγοί, οὐτε καθύδην διώμασι,
 (ὡς πρὸ οἶμα οὐδ' ὑμῶν) οὐτε κατακεῖσθ' ἐπὶ
 ὄρασι ἐν οἴοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ δὴ πολέμοι
 τ' δεινόν τι οὐ πρὸ σούτερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-
 λεμον ἔξεφύωσι, πρὶν ἐνόμισαι τὰ ἐαυτῶν
 καλῶς παρὰ σούτα. ἡμῶν δ' ὁδοῖς οὐ-
 δὲ ἀντεπιμελήσται, ὅπως ὡς κάλλιπα ἀγω-
 μούμεθα. καὶ μὲν εἰ ὑφῆσόμεθα, καὶ ὅτι
 βασιλῆος ἡμῶν, τί οἴομεθα πείσασθαι;

A Nam is aduersus regem quidquam moliri
 Cyrum ignorabat, quemadmodum & Cypri-
 ci ceteri, extra unum Clearchum. Verum
 ubi in Ciliciam peruentum esset, perspicu-
 um vniuersis esse videbatur, aduersus re-
 gem arma capi. Ac tum quidem plerique,
 tametsi hoc iter formidarent, & inuiti sus-
 ciperent; partim tamē mutua, partim Cy-
 ri reuerentia retenti, vna sequebatur. Eo-
 rum vnus erat Xenophon. Quum autem
 hac in exercitu rerū difficultas esset, ma-
 stus quidem ille cum ceteris, dormire non
 poterat: sed tamen paullum cōsopitus, som-
 nium vidit. Videbatur ei telum fulminis
 in domum paternam deferri, ac mox vni-
 uersam coruscare. Exanimatus metu con-
 festim excitatus est e somno, atque ipsum
 insomnium partim faultū esse iudicabat,
 quod quum laboribus & periculis preme-
 retur, magnam lucem a Ioue ortam videre
 visus esset: partim infaultum verebatur,
 quod somniū hoc a Ioue rege profectum
 putaret; & quod visus esset ignis vndique
 lucere, metuebat, ne extra ditionem regis
 euadere posset, sed vndiq; difficultatibus
 quibusdam prapediretur. Ceterum quale
 fuerit hoc somnium, animaduertere de e-
 uentis licet. Nam statim hæc acciderunt,
 posteaquam excitatus esset. Primum cepit
 ipse secum cogitare: Quid heic iaces? nox
 progreditur, & quamprimū illuxerit, con-
 sentaneum est, hostes aduenturos. Quod
 si regis in potestatem deuenierimus, quid
 prohibet, quominus grauissima quæq; ad-
 spiciamus, & in primis terribilia perpetia-
 mur, & cōtumeliis adfecti necemur? Quo
 pacto nosmet tutari debeamus, ad id se ne-
 mo comparat, neque res vlli curæ est: sed
 heic ita iacemus, quasi si nobis otiosis esse
 liceat. At enim quanam ex vrbe ducē hæc
 facturum exspecto? quam ætatē mihi met
 ipsi veturam opperiet? nec enim maturio-
 rem ad ætatem perueniam, si hostibus ho-
 die me dedidero. Post hæc surgit, & primū
 conuocatis Proxeni cohortium præfectis,
 ait: Equidem, præfecti cohortium neque
 dormire possum, quod & vobis vsuueni-
 re arbitror; neq; iacere amplius; dum qui
 rerū, in quibus versamur, status sit, video.
 Nimirum hostes non prius bellum nobis
 aperte denuntiarunt, quam res suas bene
 comparatas esse putarent. At ex aduerso,
 nostrum nemini curæ est, vt quampræ-
 clarissime cum hostibus in certamen de-
 scendamus. Atqui si nos summitterimus,
 & regi in potestatem trademus; quid
 tandem nobis euenturum existimamus?

* γιν.
 * στρατη-
 γον
 * ἡλιον ἐπὶ

Xenopho-
tis somnium

Xenopho-
tis querel-
la

Xenopho-
tis oratio
prima

quum is tum germani, tum vterini fratris,
 eiusque iam interfecti & caput abscissum,
 & manū, palo suffixerit. Nobis vero, qui-
 bus nullus adest, de nobis sollicitus, qui ad-
 uersus ipsum arma cepimus, qui pro rege
 seruū facere voluimus, atq; etiā occidere,
 si licuisset, quid euenturum existimamus?
 An non quoduis contra nos consilium capi-
 piet, vt posteaquam nos indignissimis mo-
 dis exceperit, vniuersis hominibus terro-
 rem incutiat, ne aliquādo aduersus ipsum
 arma capiāt? Enimvero ne in eius potesta-
 te simus, quiduis nobis faciendum erit. E-
 quidem quam diu durabāt indutiā, num-
 quam nō vestram sortem deplorabam, re-
 gemq; cum suis felicē prædicabam; quum
 considerarem, qualem & quantam ipsi re-
 gionem haberent, quam commeatus co-
 piam, quot famulos, quot iumenta, quan-
 tum auri, quātum vestium. Ediuerso si mi-
 litum nostrorum condicionem meo cum
 animo expenderem, nullius videlicet boni
 copiam nobis esset, nisi pretio redimere-
 mus, quod quidem ipsum paucos habere
 scirem: ac si rationem aliam parandi com-
 meatus, extra emtionem, vsurparemus, fu-
 turū, vt fœderis religione prohiberemur:
 hæc igitur nonnumquam mecum ipse re-
 putans, magis tum fœdera, quā modo bel-
 lum metuebam. Verum posteaquam fœ-
 dera ipsi violarunt, arbitror & ipsorum in-
 solentiam, & suspicionem nostram finem
 habere. Nam ea nūc bona, tamquam præ-
 mia illorum, qui fortiter vtrinq; se gesse-
 rint, in medio proposita sunt. Ipsi Dij cer-
 taminis sunt præfides, qui quidem a parti-
 bus nostris, ceu par est, stabūt. Nam hi pe-
 ierarūt, nos quum multa bona videremus,
 firmiter ab eis abstinuimus, idque propter
 illa, quæ Diis testibus erant præstita, sacra-
 menta. Quo fit, vt iure me multo maiori
 cum spiritu, quā hos, ad certamen descen-
 surum existimem. Præterea nobis corpo-
 ra sunt, quæ multo magis, quā illorum cor-
 pora, ad frigora, calores, labores perferen-
 dos valeāt. Itidem animi nostri, Deum be-
 neficio, generosiores sunt, quam ipsorum.
 Milites ipsi hostium facilius, quam nos, &
 vulneribus & cedibus peribunt; si quidem
 Dij victoriā nobis ita, vt antehac, dederint.
 Verum hæc fortassis etiam aliis in mētem
 veniunt. Per Deos immortales, non exspe-
 ctemus, donec ad nos alij veniant, qui nos
 ad facinora præclarissima cohortentur; sed
 ipsimet auctores aliis simus, vt & ipsi ad virtutē semet excitēt. Exhibete vos tales, qui in-
 ter cohortiū præfectos præstātissimi sint, & inter duces imperatorio munere dignissimi.

ὅς καὶ τῶ ὁμομητείου καὶ ὁμοπατρίου ἀδελ-
 φού, καὶ τεθνηκότος ἡδὴ, ἀπολεμένην τιῶν κεφα-
 λῶν καὶ τιῶν χειρῶν αἰεταύρωσεν ἡμᾶς ὅ, οἷς κη-
 δεμῶν μὲν ὁδοὶς πάρεστιν, ἐστρατεύσαμην δὲ
 ἐπὶ αὐτοὺς, ὡς δούλον αὐτῷ βασιλέως ποιήσον-
 τες, καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ διωαίμυδα, τί αὐ οἰ-
 μῶδα παθῆναι; ἀρ' οὐκ * ὅτι πῶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς * ὅτι
 τὰ τ' αἰχμῶν ἀκιστάμυδος, πᾶσιν ἀνθρώποις
 φόβον ἀφ' ἧσ' ἡσ' ἐστρατεύσασιν ποτὲ ἐφ' ἐαυ-
 τόν; ἀλλ' ὅπως τοῖς μὴ ἐπὶ ἐκείνῳ ἡμισυμῶδα,
 Β πῶντα ποιητέον. ἐγὼ μὲν οὖν, ἐστ' αὐ μὲν αἰ-
 σπονδαὶ ἡσ' αἰ, ἔποιε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰ-
 κλείρων, βασιλέα ὅ καὶ τὸς σὺν αὐτῷ μακρο-
 εἰζῶν, ἀφ' ἡσ' ἡσ' αὐτῷ ὅστω μὲν ἡσ' αἰ
 καὶ οἷαν ἔχουεν, ὡς ὅ ἀφ' ἡσ' αὐτῷ τὰ ὅτι τῆσ' αἰ, ὅσους
 ὅτι τῆσ' αἰ, ὅσα ὅ καὶ τῆσ' αἰ, ἡσ' αἰ
 δέ. τὰ δὲ αὐτῷ τῆσ' αἰ, ὅποτε αἰσχυμῶ-
 μιν, ὅτι τῆσ' αἰ μὲν ἀγαθῶν πῶντα ὅσ' αἰ ἡ-
 μῶν μελείη, εἰ μὴ παρ' αἰμῶδα, ὅπου ὅ ὡνισυμῶδα,
 ἡδ' ἡσ' ὅτι ὀλίγους ἔχουεν, ὅσ' αἰ, ὅπως ποιεῖ-
 C αἰ τὰ ὅτι τῆσ' αἰ, ἡ ὡνισυμῶδα, ὅσ' αἰ ἡδ' ἡ
 κατέχοις ἡμᾶς. αὐτῷ οὖν λογισμῶν εἰ-
 ὅτε, τῶσ' αἰσπονδῶν μᾶλλον ἐφοβόμην, ἡ μὲν τ'
 πόλεμον. ἐπεὶ μὲν τοῖς ἐκείνοις ἔλυσαν τῶσ' αἰσπον-
 δῶν, λελύσασιν μοι δοκῆ καὶ ἡ ἐκείνων ὕσ' αἰ, καὶ
 ἡ ἡμετέρας ὕσ' αἰ. αἰ μέσῳ γὰρ ἡδ' ἡ καὶ
 τῶσ' αἰ τῶσ' αἰ ἀγαθῶν, ἀθλῶν, ὅποτε εἰ αἰ ἡ μὲν
 ἀνδρες ἀμείνονες ὡσ' αἰ, ἀγωνοθέται δὲ οἱ θεοὶ εἰ-
 σιν, οἱ σὺν ἡμῶν, ὡς ὅ εἰς, ἔσονται. οὗτοι μὲν
 γὰρ αὐτοῖς ὅτι τῆσ' αἰ ἡμῶν, ἡμῶν ὅ, πολλὰ ἀ-
 D ρῶντες ἀγαθὰ, ἐφ' ἡσ' αἰ τῶσ' αἰ ἀπ' ἡσ' αἰ δὲ
 τὸς τῶσ' αἰ θεῶν ὅσ' αἰ. ὡς ἡ δὲ εἰ μοι δοκῆ ἡ-
 ναὶ ὅτι τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μεί-
 ζον, ἡ τῶσ' αἰ. ἐπὶ ὅτι τῶσ' αἰ σῶμα τῶσ' αἰ ἡσ' αἰ
 τῶσ' αἰ καὶ ψυχῆ, καὶ θάλη, καὶ πόνοις φέ-
 ρῶν ἡσ' αἰ τῶσ' αἰ καὶ ψυχῆ σὺν τοῖς θεοῖς ἀμεί-
 νονας. οἱ ὅ ἀνδρες καὶ ἡσ' αἰ καὶ ἡσ' αἰ μᾶλλον
 ἡσ' αἰ, ὡς οἱ θεοὶ ὡς αἰ τῶσ' αἰ νίκην ἡμῶν
 διδῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἡσ' αἰ τῶσ' αἰ αἰσχυμῶ-
 τῶσ' αἰ τῶσ' αἰ μὴ ἀναμῶν μὲν ἡσ' αἰ ἐφ'
 E ἡμᾶς εἰλθεῖν, ἀφ' ἡσ' αἰ τῶσ' αἰ ὅτι τὰ καλλι-
 σα ἔργα, ἀλλ' ἡμῶν δὲ τῶσ' αἰ τῶσ' αἰ
 καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι τ' ὅσ' αἰ. φανήετ' ὅσ' αἰ
 γῶν ἀεῖσοι, καὶ τ' ὅσ' αἰ ἀξιοεργαῖον ὅσ' αἰ
 καὶ γῶ

[Faint handwritten text in the right margin, likely a commentary or correction.]

καὶ γὰρ δὲ, εἰ μὴ ὑμεῖς ἐθέλετε ἔξορμᾶν ἐπὶ τὰ
 ταῦτα, ἔπειθαι ὑμῖν βούλομαι· εἰ δὲ ὑμεῖς
 πάτητέ με ἠγείσθαι, ὅσδ' ἐν παρφασίζομαι
 πῶ ἠλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζην ἠγούμαι ἐρύ-
 κειν ἀπὲ ἐμῶν τὰ κακά. ὁ μὲν ταῦτα ἔλε-
 ξεν. οἱ δὲ Ἰλοχαροὶ ἀκούσαντες ταῦτα, ἠγεί-
 σθαι ἐκέλευον ἀπόρτες. πλὴν Ἀπολλωνίδης
 πρὸς ἰῶ, βοιωτιάζων τῇ Φωνῇ· ὅτ' αἱ εἶπεν, ὅτι
 Φλυαροῖν, ὅστις λέγει ἄλλως πως σωτηρίας
 αὐτοῦ γινῆναι, ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δυνάμει καὶ
 ἄμα ἦρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. ὁ μὲν τοι Ἔξο-
 νοφῶν μετὰ τὸ ἔσπολαβῶν, ἔλεξεν ὧδε· ὦ
 θαυμασιώτατε ἀνδρῶν, σὺ γε οὐδὲ ὄραν γι-
 γνώσκεις, οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταῦτα
 γε μὲν τοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλέας, ἐπεὶ
 Κρόνος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ὅτι τάτω,
 πέμπων ἐκέλευε τῶν θεῶν δίδοναι τὰ ὄπλα· ὅτι
 ἢ ἡμεῖς οὐ τῶν θεῶν δίδοντες, ἀλλ' Ἰξωπλισμένοι
 ἐλθόντες παρεσκήνησάμεν αὐτὰ, τί οὐκ ἐποί-
 ησε παρ' ἐσθ' ἐπέμπων, καὶ ἀποιδᾶς αἰτῆς, καὶ
 παρέχων τὰ ἐπιτήδεα, ἔστ' αἱ ἀποιδῶν ἔτυ-
 χεν; ἐπεὶ δὲ αὐτοὶ φραττηροὶ καὶ λοχαροὶ, ὡς παρ'
 δὴ καὶ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἀβῶ ὅ-
 πλων ἠλθον, πρὸς δὲ σάντες τῆς ἀποιδῆς, οὐ
 κινῶ ἐκεῖνοι παρόμοιοι, κεντῆμοιοι, ὑβρίζου-
 νοι, οὐδὲ ἀποθανῆν οἱ πλήμονες δύνανται, καὶ
 μάλα, οἷμα, ἐρώντες τάτου; ἀ σὺ πᾶντα εἰ-
 δῶς, τῆς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύεις ἰόντας, ἐμοὶ
 δὲ, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ, τὸν ἀνδρῶν τῶν μὴ τε
 παρ' ἐσθ' εἰς ταῦτα ἡμῖν αὐτοῖς, ἀφελθῶ
 εἰσάγει μῆδους τὴν λοχαγίαν, σκῆπη Ἰ ἀναγέντας,
 ὡς τοῦτο γρηῃσθαι. ὅτ' ἄρα καὶ πῶ πα-
 τεῖδα καταγινῆναι, καὶ πᾶσαν πῶ ἐλ-
 λάδα, ὅτι ἑλλῶ ὦν, τοῦτο ὅστις ἐστίν. ἐν τῶν
 θεν ἔσπολαβῶν Ἀγασίας συμφάλιος εἶ-
 πεν· ἀλλὰ τούτω γε οὔτε τῆς βοιωτίας παρ' ἐ-
 ἠκει ὅσδ' ἐν, οὔτε τῆς ἐλλάδος παρ' ἐπα-
 σιν· ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὡς παρ' λυδῶν, ἀμ-
 φότερα τὰ ὄπλα τετυπημένον. καὶ εἶχεν οὐ-
 πως τῶν μὲν οὐκ ἀπῆλασαν. οἱ δὲ ἄλλοι
 τῶν τῆς τῆς ἰόντες, ὅπου μὲν φραττηρὸς
 σῶος εἶη, τὸν φραττηρὸν παρ' ἐσθ' εἶη· ὅπου
 θεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ἔσπολαβῶν· ὅπου δὲ
 λοχαγὸς σῶος εἶη, τὸν λοχαγὸν· ἐπεὶ δὲ πᾶν-
 τες σκῆληθον, εἰς τὸ παρ' ἐσθ' εἶη τῶν ὀπλων ἐκαθέζοντο. καὶ ἐγρήγοιτο οἱ σκῆληθῶντες φραττηροὶ

Equidem si vos ad hæc alacriter ducetis, ⁶
 lubēs vos sequar: si me ducis munere fun- ⁶
 gi iubetis, ætatis excusatione nequaquam ⁶
 vtar, sed adulescentiæ vigorem ad propul- ⁶
 sandum mala mihi profuturū arbitrabor. ⁶
 Hæc fuit eius oratio, quam posteaquam ⁶
 præfecti cohortiū audiissent; vniuersi cen- ⁶
 sebāt huic ducis munus esse tribuendum. ⁶
 Vnus erat Apollonides, Bœoticum quid ⁶
 sonans, qui aiebat nugari eos, qui alia ra- ⁶
 tione dicerent ipsos salutem consequi pos- ⁶
 se, quam si rex persuaderetur, modo id fie- ⁶
 ri posset. simul difficultates explicare inci- ⁶
 piebat. Cuius sermone interrupto Xeno- ⁶
 phon: Vir admiratione dignissime, inquit, ⁶
 tu neque quod vides, intelligis; neq; quod ⁶
 audis, memoria tenes. Nimirum æque tu, ⁶
 atque hi, præfens adfuisti; quum rex Cyro ⁶
 interfecto, eam ipsam ob causam magnos ⁶
 spiritus gerens, ad nos mitteret, atq; arma ⁶
 posceret. Verum quum nos ea non modo ⁶
 non traderemus, sed etiam armati propter ⁶
 ipsius tabernacula castra locaremus, quid ⁶
 nō ille per legatos ad nos missos fecit? quū ⁶
 & fœdus ipse peteret, & suppeditaret cō- ⁶
 meatum, donec tādem fœdus a nobis im- ⁶
 petraret? Posteaquam vero duces ac præ- ⁶
 fecti cohortium, quemadmodum tu quo- ⁶
 que fieri iā vis, fœderibus frētī colloquū- ⁶
 tum ad eos inermes venerunt: annon pla- ⁶
 gis, vulneribus, iniuriis atrocibus adfecti, ⁶
 ne mortem quidem oppetere miseri pos- ⁶
 sunt, quod quidem imprimis, vt arbitror, ⁶
 expetunt? Hæc omnia quum tu noris, illos ⁶
 tamē, qui ad defensionem milites hortan- ⁶
 tur, nugari dicis, ac rursum nobis hostes ⁶
 adeundos ais, vt eos persuadeamus? Ego ⁶
 vero, commilitones, existimo nobis hunc ⁶
 hominem posthac in communitatem hāc ⁶
 nostram admittendum non esse, adempta- ⁶
 que præfecturā cohortis, impedimētis esse ⁶
 onerādum. Nam & patriæ dedecus adfert, ⁶
 & vniuersæ Græciæ, quum natione Græ- ⁶
 cus, ita se gerat. Et Agasias Stymphalius: ⁶
 Huic vero, inquit, nihil omnino neq; cum ⁶
 Bœotia, neq; Græcia commune est. Nam ⁶
 vidi vtramque aurem ei perinde, ac Lydo, ⁶
 perforatam esse. Quod quidem ita reuera ⁶
 erat. Quare quum hominem abegissent, ⁶
 ceteri per ordines incedentes; vbicumque ⁶
 prætor saluus esset, prætorem euocabant; ⁶
 vbi ille periisset, pro prætorem; vbi præ- ⁶
 fectus cohortis superstes erat, cohortis præ- ⁶
 fectum. Quum omnes conuenissent, pri- ⁶
 ma in acie confederunt, & erant duces

κέρχρησι

ἔξοπι-
τάμενοι

εἰσάγει

E

Altera Xenophontis ad duces oratio.

ac praefecti cohortium, qui conuenerant, fere c. Media prope nocte res gerebatur. Atque heic Hieronymus Eleus, inter Proxeni cohortiu praefectos natu maximus, in hunc modum dicere cepit: Visum est nobis, duces, ac vos praefecti cohortium, praesentem rerum nostrarum statum intuentibus, couenire ac vos arcessere; vt delibere-remus, ecquid inuenire consilij nobis utilis possimus. Etiam vero tu Xenophon, ait, ea dicito, quae ad nos modo dicebas. Tum ille: Nouimus omnes, inquit, regē & Tisaphernem ex nobis eos, quos potuerunt, comprehendisse: ceteris haud dubie infidiatur, vt si quidem possint, nos interimant. Ego vero faciendum quiduis arbitror, ne vniquam barbarorum in potestatem veniamus: sed illi potius, si fieri possit, nostra sint in potestate. Quamobrem scire vos volo, plurimum in vobis esse situm, quotquot sane iam conuenistis. Nam hi milites vniuersi vos intuentur, quos si fractos animis esse viderint, omnes desides erunt: sin & vos in oculis omnium contra hostes parare se animaduertent, & ceteros excitare; scitote sequuturos, & daturos operam, vt vos imitentur. Et vero æquum est, vos hisce non nihil praestare. Vos enim duces estis, vos ordinum, vos cohortium praefecti: vos pacatis temporibus & fortunis & honoribus potiores his fuistis. Quare nunc etiam pugnae tempore vos ipsos arbitrari debetis militum vulgo praestantiores esse, adeoque horum causa vobis & capienda esse consilia, & labores suscipiendos, sicubi vsus postulet. Iam quidem certe primū arbitror, magno vos exercitui comodo futuros, si curaueritis, vt in locum eorum, qui perierunt, praetores ac praefecti cohortium quamprimum subrogentur. Nam absque iis sit, qui imperent, nihil neque praclaræ, neque utilis rei geri potest vsquam, vt summatim dicam, & bellica in administratione inprimis. Etenim ordinis obseruatio salutaris est, eiusdem perturbatio multis iam dudum perniciem adtulit. Vbi subrogati tot duces fuerint, quot esse necesse est; admodū vos opportune facturos arbitror, si ceteris etiam militibus collectis animos addideritis. Nam animaduertitis ipsi, quāto cum animorum languore ad arma veniant, quanta cum anxietate ad excubias. Quo fit, vt si hoc pacto adfecti sint, haud sciam, quis eorum futurus sit vsus siue noctu, seu interdium.

ὥστε οὕτω γε ἐχόντων, ὅτε οἶδα ὅ, τι αἰ τις χρῆσταιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι τι, εἴτε καὶ ἡμέρας. ἰὼ δέ

Αὐτὸν λοχαγοὶ ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν. ὅτε δὲ ταῦτα ἰὼ, σχεδὸν ἦσαν μέσαι νύκτες. ἐν ταῦτα Ἱερώνυμος ἠλεῦς, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγων ὧδε· Ἡμῖν, ὧ ἀνδρες στρατηγὸι καὶ λοχαγοὶ, ὄρασι τὰ παρόντα ἐδόξε καὶ αὐτοῖς σιωπελθεῖν, καὶ ὑμᾶς πρὸς ἀλέσασθαι, ὅπως βουλεύσασθε, εἴ τι διωαίμεθα, ἀγαθὸν λέξον δι, ἔφη, καὶ σὺ ὧ Ξενοφῶν, ἀπὸρ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τὰδε Ξενοφῶν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπὸυλεις ἐπιτάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισαφέρνης οὐ μὲν ἐδωκῆθησαν, σιωπήθησαν ἡμῶν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἴσηλον, ὅτι βουλευοῖσιν, ὡς ἰὼ δὲ νωνται ἀπολέωσιν. ἡμῖν δὲ γ' οἶμα πρῶτα ποιητέα, ὡς μή ποτ' ἐπι τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μάλλον, ἰὼ διωαίμεθα, ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. ὧ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμῶς ἰσχυροὶ ὄντες, ὅσοι νῦν σιωπελήθητε, μέγιστον ἐχέτε κερθόν. οἱ γὰρ φραζώμεται ἔπει πρῶτες πρὸς ὑμᾶς ἀποβλέποισι· καὶ μὲν ὑμᾶς ὄρασι ἀσχυροὺς, πρῶτες καὶ ἐσονται· ἰὼ δὲ ὑμῶς αὐτοῖς τε πρὸς ἀσχυροὺς φανεροὶ ἦτε ἐπι τὰς πολεμίοις, καὶ τὰς ἄλλοις πρὸς ἀσχυροὺς, ὧ ἴστε, ὅτι ἐφονται ὑμῖν, καὶ πειράσονται μιμῆσθαι. ἴσως δὲ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς ἀσχυροὺς ἰσχυρῶν. ὑμῶς γὰρ ἐστὶ στρατηγὸι, ὑμῶς ἑταίροι καὶ λοχαγοὶ· καὶ ὅτε εἰρήνη ἰὼ, ὑμῶς καὶ χρέμασι καὶ ὑμῶς τούτων ἐπιλονεκίστε καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμος ἐστίν, ἀξιοῦν δὲ ὑμᾶς αὐτοῖς ἀμείνους τὸ πλεονεξίη, καὶ πρὸς βουλεύειν τούτων, καὶ πρὸς ποιεῖν, ἰὼ που δέη. καὶ νῦν πρὸς μὲν οἶμα ἀν' ὑμᾶς μέγα τοῖσιν ὧ φράτθμα, εἴ ὅτι μετὰ ἀφελῆσαι ληθιήν, ὅπως αἰτὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγὸι καὶ λοχαγοὶ ἴκατασθαθῶσιν. αἰπκά- ἰδὲ γὰρ ἐχόντων ὅσθεν αἰ ἔτε καλὸν ἔτε ἀγαθὸν ἦνοιτο, ὡς μὲν σιωπελθόντι εἰπῆν, ἔδα μὲν, ἐν ᾧ δὲ τοῖς πολεμικοῖς πρῶτα πασιν. ἡ μὲν γὰρ ἀταξία σώζειν δοκῆν, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἠδὲ ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴ γὰρ καὶ ἰσχυροὶ τοῖς ἀρχοῖσιν, ὅσοις δὲ, καὶ ἰὼ τὰς ἄλλοις στρατιώταις συλλέγητε, καὶ πρὸς ἀσχυροὺς, οἶμα ὑμᾶς πρῶτα ἀν' ἐν κερθῶ ποιῆσαι. νῦν μὲν γὰρ ἴσως καὶ ὑμῶς ἀσχυροὶ εἰσθε, ὡς ἀθύμους μὲν ἦλθον ὅτι τὰ ὄπλα, ἀθύμους ᾧ πρὸς τὰς φυλακὰς.

αἰπκά- τας.

ἐὼς δὲ τις αὐτῶν βέλῃ τὰς γνώμας, ὡς μὴ ἔ-
 το μίον ἐνοώνται, τί πείθονται, ἀλλὰ καὶ πῆ-
 ποιήσοισι, πολὺ ἐθιμότεροι ἔσονται. ὅτι στα-
 ρτε γὰρ δὴ πού, ὅτι οὔτε πληθὺς ὄσιν, οὔτε
 ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα· ἀλλ'
 ὁπόσοι αὐτῶν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρω-
 μνότεροι ἴωσιν ὅτι τὰς πολεμίους, βούτοις ὡς
 ὅτι τοπολὺ οἱ ἐναντίοι οὐ δέχονται. ἐλεῖ δὲ μνη-
 μαὶ δὲ ἔγωγε ὧ ἀνδρες καὶ τῶτο, ὅτι ὁπόσοι
 μὲν μαρτυροῦσι ζῆν ἐκ πηρύσις ἔσπου ἐν τοῖς
 πολεμικαῖς, οὔτοι κακῶς τε καὶ ἀγαθῶς ὡς ὅτι
 πολὺ ἀποδινήσκουσιν. ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνα-
 τον ἐγνωσαν πᾶσι χριόν ἐῖ) καὶ ἀναλκῆσον ἀν-
 δροῖσι, πᾶσι δὲ τῶ καλῶς ἀποδινήσκον ἀγα-
 νίζονται, βούτοις ὁρᾶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας
 ἀφικνουμένους, καὶ ἕως αὐτῶν ζῶσιν, διδάμο-
 νέεσθον ἀφ' ἑαυτῶν. ἀ καὶ ἡμᾶς δὲ νῦν κατὰ
 μαθόντας, (ἐν τοιούτῳ γὰρ χαρῶ ἐσμεν) αὐ-
 τὰς τε ἀγαθῶς ἀνδρας εἶ) καὶ τὰς ἄλλους
 πᾶσα καλῶν. ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ἐπαύσατο.
 μὲν τῶτον δὲ εἶπε Χείρισφος. Ἀλλὰ πᾶσι
 ἀθεν μὲν, ὧ Ξενοφῶν, βουδὸν μόνον σε ἐγί-
 γνωσκον, ὅσον ἤκουον ἀθλιωτῶν εἶ). νῦν δὲ καὶ
 ἐπαυῶ σε ἐφ' οἷς λέγῃς τε καὶ πᾶσι πῆ, καὶ
 βουδὸν μὲν αὐτῶ πλείους εἶ) τοιούτους.
 χριόν γὰρ αὐτῶ εἶ) ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ
 μέλλω μὲν, ὧ ἀνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἡδὴ
 ἀρῆσθε οἱ δέο μὲν δὲρχοντες, καὶ ἐλό μὲν ἡ-
 κετε εἰς τὸ μέσον τῶ στρατοπέδου, καὶ τοῖς ἀρε-
 θέντας ἀγέτε. ἐπειθ' ἀεὶ συγκαταδύμεν τὰς
 ἄλλας στρατιώτας. παρέτω δὲ ἡμῖν, ἔφη, καὶ
 Τολμίδης ὁ κήρυξ, καὶ ἄμα ταῦτα εἰπὼν ἀνέ-
 στη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαινέτο τὰ δέον-
 τα, ἐκ τούτου ἠρέθησαν δέχοντες, αὐτῶ μὲν
 Κλεάρχου Τιμασίῳ δαρδανίῳ, αὐτῶ δὲ Σω-
 κράτης Ξανθικῆς ἀχαῖος, αὐτῶ δὲ Αγίας δὲρ-
 κέδης Κλεαῖωρ ὀρχομῆιος, αὐτῶ δὲ Μένωνος
 Φιλῆσιος ἀχαῖος, αὐτῶ δὲ Περγείῳ Ξενοφῶν
 ἀθλιωτῶς. ἐπειθ' ἠρῆντο, ἡμέρα τε χροδὸν ὑπέ-
 φανε, καὶ εἰς τὸ μέσον ἦσαν οἱ δέχοντες, ἔδδξεν
 αὐτῶ πᾶσι φύλακας καλασητῶν, συγκαλῶν
 τὰς στρατιώτας, ἐπειθ' ἡ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιώται
 συνηλθον, ἀνέστη πᾶσι μὲν Χείρισφος ὁ
 λακεδαίμονιος, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ὁ ἀνδρες στρατιώται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρῶντα, ὁπότε ἀνδρῶν
 στρατηγῶν τοῖσιν τῶν ἐσθῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ στρατιωτῶν. πᾶσι δὲ ἐπὶ, καὶ οἱ ἀμφὶ Αἰετῶν, οἱ πᾶσι
 σύμμαχοι οἶντες, πᾶσι δὲ δῶκασιν ἡμᾶς. ὁμοῦ δὲ ἐκ τῶν παρῶντων ἀνδρας ἀγαθῶς τε ἐλθῶν,

A Sin eorum quis animos flexerit, ut non so-
 lum cogitent, quid perpeffuri sint, verum-
 etiam quid facturi; multo alacriores erunt.
 Scitis enim, non multitudinem esse, nō ro-
 bur, quod victoriam in bellis parit: sed eos,
 qui Diis adiuuantibus, firmioribus animis
 hostes adoriuntur, plerumque illi non sus-
 tinent. Venit & hoc in mentem mihi, eos,
 qui bellicis in rebus quoquo modo vitam
 quærant, ignave turpiterque ut plurimum
 mori. Qui vero mortem communem ho-
 minibus uniuersis esse, ac necessariam sta-
 tuunt, tantumq; de eo solliciti sunt, ut præ-
 clare mortem obeant: eos equidem video
 magis ad senectam peruenire, ac quā diu
 viuunt, maiore felicitate frui. Quæ vos &
 animaduertite, quādo quidem ita tempo-
 ris ratio postulat, & quum ipsi viri fortes fi-
 tis, tum alios cohortamini. Quæ quum di-
 xisset, finem fecit, ac post ipsum Cheriso-
 phus: Ego vero antehac, inquit, saltem ex
 eo te noram; mi Xenophon, quod Atheni-
 ensem esse inaudierā. Nunc & orationem,
 & facta tua laudo, ac tu similes quamplu-
 rimos esse opto. Nam ea res bono publico
 feruiret. Enimvero ne cesslemus, amici, sed
 discedite, ac quicumque magistratibus e-
 getis, eos designate. Designati quum fue-
 rint, media in castra reuertimini, & quos
 delegeritis, adducite. Nam deinde milites
 etiam ceteros aduocabimus. Adfit etiam
 nobis Tolmides præco. Hæc ubi dixisset,
 surrexit: ut ne differrentur ea, quæ confici
 necesse erat, sed absoluerentur quamprimum.
 Deinde prætores lecti sunt, pro Cle-
 archo, Timasio Dardanensis; pro Socrate,
 Xanthicles Achæus; pro Agia Arcade, Cle-
 anor Orchomenius; pro Menone, Phile-
 sius Achæus; Proxeni loco, Xenophon A-
 theniensis. Dum illi legerentur, ac prope
 iam illucesceret, ac duces in mediū prod-
 irent; habito consilio statuunt, collocatis
 ante castra excubiis, militem conuocan-
 dum esse: qui ubi cōuenisset, primus Che-
 riphosus Lacædæmonius surgens, in hunc
 modum verba fecit: Difficilis est, milites,
 rerum præsentium status, quum eiusmodi
 ducibus, & cohortium præfectis, & mi-
 litibus orbatifimus. Præterea copiarum A-
 rixi, quæ nobis antea societate cōiun-
 ctæ erant, iam nos deseruerunt. Sed ta-
 men e præsentibus hisce malis, ut vi-
 ros fortes decet, emergendum nobis erit,

Cherisophus Xenophontem laudat.

Subrogantur duces in mortuorum loca.

Xenophontis prætoris deseriuit.

ac nequaquam abiiciendi animi: quin potius danda opera, ut si quidem poterimus, præclare vincendo salutem consequamur: sin autem, saltem præclare mortem obeamus, ac numquam hostium in potestatem viui perueniamus. Etenim hoc si fieret, ea nos perperuros arbitror, quæ in ipsos hostes Dij conuertant. Post hunc Orchomenius ille Cleanor surgens, in hanc sententiam verba fecit: Videtis, inquit, milites, periurium regis & impietatem, itemque Tissaphernis perfidiam videtis, qui dum se vicinum Græciæ prædicat, ac plurimi hoc ipsum se facturum ait, quod incolumes nos abducere possit: idem nobis iureiurando sese obstrinxit, idem dextram dedit, idem in fraudem duces illexit, & comprehendit. Nec Iouem hospitalem reueritus, Clearchum conuiuam excepit, & his artibus omnes circumscriptos perdidit. Etiam Arizus, quem nos ad regnum euehere volumus, cui nos fidem dedimus, ac vicissim accepimus, de nobis mutuo non deserendis, etiam hic neque Deos metuens, neque Cyrum mortuum reueritus, a quo, dum viueret, maximis erat honoribus ornatus, ad homines Cyro infestissimos defecit; ac nos, amicos Cyri, adfligere nititur. Verum de his Dij merita supplicia sumat. Nos autem quum hæc videamus, cauere debemus, ne ab eis amplius decipiamur; sed ubi fortissimis animis dimicauerimus quidquid Diis visum fuerit, feramus. Hinc Xenophon surgit, quam elegantissime potuit, ad pugnam ornatus. Existimabat enim, si Dij victoriam largirentur, pulcherrimum ornatum victoriæ conuenire: sin moriendum esset, elegantissimo se dignum cultu iudicabat, quo ornatus diè in terris extremum clauderet. Is in hunc modum exorsus est: Cleanor barbarorum nobis & periuria & perfidiam exposuit, quæ quidem vobis etiam nota esse arbitror. Quod si ergo rursus amice cum ipsis agere consilium est, necesse est id magna cum indignatione animi faciamus; quum videamus, qualia ducibus, qui se ipsis accepta fide tradiderunt, acciderint. Sin de ipsis armata manu pœnas eorum; quæ perpetrarunt, exigere cogitamus, & omni genere belli eos persequi: multæ Diis iuuantibus, ac præclaræ se nobis spes salutis ostendunt. Hæc eo loquente, quidam sternuit. Id quum audissent, vniuersi milites vno impetu Deum adorant. Et Xenophon ait: Quando, milites, nobis de salute loquentibus,

καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πρῆσθαι, ὅπως ἂν μὴ δυνώμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἴ ἢ μὴ, ἀλλὰ καλῶς ἢ ἀποθνήσκωμεν, ὑποχίρειοι ἢ μὴ ποιεῖν ἡνώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. οἵμαί γὰρ αἰὲν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοῖς ἔχθροῖς οἱ θεοὶ ποιήσαν. ὅτι τέττω Κλεαῖωρ ὀρχομένιος ἀνέστη, καὶ ἔλεξεν ὧδε· ἀλλ' ὄρατε μὲν, ὦ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ὀπιθορκίαν καὶ ἀσεβείαν, ὄρατε δὲ τὴν Τισσαφέρνηος ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ὡς γείτων τὴν εἰρήνην ἔλλάδος, καὶ πλείστου αἰτιοῦσθαι ὡσαύτως ἡμᾶς, καὶ ὅτι τέτοις αὐτὸς ἐμύσας ἡμῖν, αὐτὸς δὲ ξείας δοῖς, αὐτὸς δὲ ἀπατήσας, στυγέλαβε τὴν στρατηγίαν· καὶ ἔδεν Δία ξένον ἠδέσθαι, διὰ Κλεάρχου καὶ ὁμοβράχειος γένου, αὐτοῖς τέτοις δὲ ἀπατήσας τὴν αἰδρᾶν ἀπολώλεκεν. Αἰεὶ γὰρ ὅν ἡμῶν ἠγελομένου βασιλέα καλεῖσθαι, καὶ ἐδώκε μὲν καὶ ἔλαβον μὲν πιστὰ. μὴ παρεδώσαν δὲ ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔτε τὴν θεῶν δέισας, ἔτε Κόρον τὴν Ἰεθνηκτα ἀδεαθεῖς, ἡμῶν μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, ἡμῶν τοῖς ἐκείνῃ ἔχθροισι ἀπιστίας, ἡμᾶς τοῖς Κύρου φίλοις καὶ ὡς ποιεῖν πρῆσθαι. διὰ τέτοις μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαντο ἡμᾶς ὅσα ἡμῶν ὄρωσας, μὴ ποιεῖν δὲ ἀπατηθῆναι ἐπὶ ὑπὸ τέτων, διὰ μαχρημῶν ὡς αἰδυνώμεθα καλῶς. ἔπο' ὅ, πᾶσι δὲ καὶ τοῖς θεοῖς πάσας. ἐκ τέτου Ζενοφῶν αἰεὶσας, ἐσα λημῶν τῶν πόλεμον ὡς ἐδυνάτω καλλίσα, νομίζων, εἴτε νικῶν διδοῖεν οἱ θεοὶ, τὴν καλλίσον χάσμον τῶν νικῶν παρέπην· εἴτε τελευτῶν θεοῖς, ὀρθῶς ἔχην, τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσασθαι, ἐν τέτοις δὲ τελευτῆς τυχερῶν. τῶν δὲ λόγου ἤρχετο ὧδε τῶν μὲν τῶν βαρβάρων ὀπιθορκίαν τὴν ἀπιστίαν λέγει Κλεαῖωρ, ὅτισασθε δὲ, οἵμαί, καὶ ὑμῶν. εἰ μὲν οὖν βουλώμεθα πάλιν αὐτοῖς ἀφ' ἀφιλίας ἵεναί, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλῶν ἀνυμῶν ἔχην, ὀρώστας τὴν στρατηγίαν, οἱ ἀφ' ἀπιστίας αὐτοῖς ἑαυτῶν ἐνεχίρεισαν, οἷα πεποίησαν. εἰ μὲν τοῖς ἀφ' ἀφιλίας ὡσαύτως τοῖς ὀπλοῖς ὡν τε πεποίησαν δίκην ὀπιθεῖναι αὐτοῖς, καὶ ὁ λοιπὸν ἀφ' ἀφιλίας πολέμου αὐτοῖς ἵεναί, ὡσαύτως τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τῶν δὲ λέγοντος αὐτῶν, πλείστου τῆς ἀχούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται, πλείστες μᾶλλον ὁρμῆν παρεκινήσαν τὸν θεόν, καὶ Ζενοφῶν εἶπε· δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ ὡσαύτως σωτηρίας ἡμῶν λέγουσιν οἱ αἰεὶ.

ὅτι

οἰωνός

οἰωνὸς τῷ Διὸς τῷ Θεῷ φάειν, ὡς ἔαοσα. Ἄ
 πῶς τῷ τῷ θύσῃ σωτήρια, ὅπου ἀνὴρ ἄφρο-
 τον εἰς Φιλίαν χῶρον ἀφικώμεθα. σιωπεῖ δὲ
 ἔαοσα ὅτι καὶ τοῖς δῖοις θεοῖς θύσῃ καὶ δυνά-
 μιν, καὶ ὅτῃ δόξῃ ταύτῃ, ἔφη, ἀνατρίψατο πῶς
 χεῖρα. καὶ ἀνέτριψαν ἅπαντες. Ἐκ τούτου δὲ
 ἔαοσα καὶ ἐπαμάνισαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν κα-
 λῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὡδε. Εὐτύχημον λέ-
 γων, ὅτι πολλὰ καὶ καλά ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν
 σωτηρίας. ἄφροτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπε-
 δοῦμεν τῶς τῶν θεῶν ὄρχοις, οἱ δὲ πολέμοι ὅτι-
 ωρκήκασι τε, καὶ τῶν ἀποιδῶν καὶ τῶν ὄρχοις λέ-
 λυκασιν. οὕτω δὲ ἐχόντων, εἰς τοῖς μὲν πο-
 λεμίοις ἐναντίους εἶναι τῶν θεῶν, ἡμῖν δὲ συμ-
 μάχοις, οἱ ἄφροτον εἰσι καὶ τῶν μεγάλων κα-
 χῶν μικροῖς ποῖν, καὶ τῶν μικροῖς, καὶ ἐν δει-
 νοῖς ὡσι, σῶζῃν δὲ πετῶς, ὅτῃ βούλωνται. ἔ-
 πειτα δὲ, ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τῶν τῶν
 παρορῶν τῶν ἡμετέρων κινδύνους. ἴν' εἰδῆ-
 τε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν παρορῶν εἶναι, σῶζον-
 τὰ τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πᾶν δεινῶν οἱ
 ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ παρῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεὶ σόλῳ ὡς ἀφανισί-
 των τῶν ἀδελφῶν, ἔπος ἔλαβον αὐτοῖς ἀδελφοῖ
 ἑλμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτοῖς καὶ δὲ ξάμενοι
 τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπου σὺς δὲ καὶ ταχέως οἰον τῶν
 πολεμίων, ἔσασθαι χιμῆρας καταθύσειν τῇ
 θεῷ, ἐπεὶ ἐκ εἶχον ἰχθῆας ἄρῃ, ἔδοξεν αὐ-
 τοῖς κατ' ἐμιαυτὸν πενταχθῆας θύσῃ καὶ ἐπὶ
 καὶ νῦν ἀποθύσοισιν. ἔπειτα ὅτε Ζεῦς ἔφε-
 ρον ἀγέρας πῶς ἀναεὶβητον γραπτὰν ἢ λ
 θεῖν ὅτι πῶς ἐλλάδα, καὶ τότε ἐνίκησαν οἱ ἡμέ-
 τεροι παρορῶν τῶς τούτων παρορῶν, καὶ
 καὶ γὰρ καὶ τῶν τάλαντων. ὡν ὅτι μὲν τεκμή-
 ρια ὄρα τὰ ἔσπασα, μέγιστον δὲ μῆρτυριον
 ἢ ἐλθῆκε τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐχθῆ-
 ρα καὶ ἐβάρητε. ὁ δὲ γὰρ αἰδέσθων δε-
 σπότην, ἀλλὰ τῶς θεοῖς παρορῶν κίψτε. τοῖσιν
 μὲν ἔφε παρορῶν. ἔμην δὲ ἔτο ἔερω, ὡς ὑμεῖς
 καταχρῆσθε αὐτοῖς. ἀλλ' ἔγω πολλὰ ἡμέρα,
 ἀφ' ἧ ἀπὸ τῶν ξάμενοι τῶν τοῖς ἐκείνων ἐκ γῆ-
 νοῖς, πολλὰ πλαστῆς ὑμῶν αὐτ' ἐνίκητε σὺν τοῖς
 θεοῖς, καὶ τότε μὲν δὲ παρῶν τῶν Κύρου βασιλείας
 αἰδρες ἢ τε ἀγαθοί. νῦν δὲ, ὅπου τε παρῶν τῶν ὑμε-
 τέρας σωτηρίας ὁ ἀγῶν ὅτι, πολὺ δὲ πᾶς ὑμᾶς
 παρορῶν καὶ ἀμείνων καὶ παρορῶν κίψτε εἶναι

A saluatoris Iouis augurium oblatum est: e-
 quidem arbitror, huic Deo votum nuncu-
 padum esse, mactaturos nos victimas, qui-
 bus nos gratos ob conseruationem nostri
 declarabimus, quamprimum in regionem
 pacatam peruenerimus. Præterea Diis ce-
 teris votū faciamus, sacrificaturos nos pro
 facultatibus nostris. Hæc cuicumque pla-
 cuerint, manum tollat. Sustulerūt omnes,
 ac deinde voto concepto pæanem exorfi
 sunt. Peractis rite omnibus, quæ ad Deo-
 rum cultum pertinebāt, rursus ita cepit di-
 cere: Aiebam modo, multas ac præclaras
 spes salutis se nobis ostendere. Primum e-
 nim sacramenta, Diis testibus cōcepta, ra-
 ta habuimus; quum hostes peierando tum
 fœderum, tum iurisiurandi religionem o-
 mnem violarint. Quæ quum ita sint, con-
 sentaneum est, hostibus nostris Deos in-
 fensos esse, nobis præsidio. Possunt autem
 Dij tum ex magnis subito paruos facere,
 tum paruos, etiam si periculis iactentur, fa-
 cile conseruare, quum volunt. Libet hoc
 loco maiorum etiam nostrorum pericula
 vobis in mentem reuocare, vt sciatis & ve-
 strū esse, vt viri fortes sitis, & strenuos ho-
 mines Deum ope grauissimis etiam in pe-
 riculis seruari. Nam quum Persæ vna cum
 aliis, quos adiunxerant sibi, ingente cum
 exercitu venirent, vt Athenas dederent:
 ausi Athenienses ipsis se obicere, victoria
 potiti sunt. Quumque votum Dianæ fecif-
 sent, quot hostes occidissent, tot se illi Deæ
 capras mactaturos, quia satis multas inue-
 nire non poterant: decretum factum est,
 vt singulos in annos 10 mactarentur, quas
 etiam quotannis hac tempestate mactant.
 D Deinde quum subsequētibz annis Xer-
 xes, coactō illo innumerabili exercitu, in
 Græciam profectus esset; tum quoque ma-
 iores nostri horum maiores terra marique
 vicerunt. Licet eius rei tamquam argu-
 menta videre, quæ tum cōstituta sunt, tro-
 pæa; longeque maximum testimonium est
 ipsa libertas vrbium, in quibus vos & in lu-
 cem editi, & alti estis. Nec enim vllum ho-
 minem pro domino, sed Deos adoratis.
 Huiusmodi maioribus prognati estis. Ne-
 que tamen eis vos dedecori esse dixerim:
 E quippe necdum multi dies abiēre, quum
 aduersus hos, illorum posteros, acie con-
 gressi, Deū ope multo, quā vos essetis, plu-
 res superastis. Atq; id sane tēporis, p Cyri
 regno viros vos fortes præstitistis: nūc quū
 de salute vestra certamē propositū sit, mul-
 to vos & meliores & alacriores esse par est,
 Cc

α πύργους μὲν γὰρ οἱ ποταμοὶ, τὴν περὶ τῶν
 πηγῶν ἀπορεῖ ὡς, περὶ οὗτοι περὶ τῶν πη-
 γῶν ἀφαιροῦν γίνονται, ὅσδε δὲ γένυ βρέ-
 χοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσοισιν, ἢ γε-
 μνόν τε μηδεὶς φανῆται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε ἀθυ-
 μητέον. ἔπι τὰ μετὰ γὰρ μουσῶν, οἷς ὅσα αὖ
 ἡμῶν φαίμεν βελτίους εἶναι, οἱ βασιλέως ἀ-
 κροντος ἐν τῇ βασιλείᾳ χῶρε, πολλὰς τε, καὶ
 μεγάλας, καὶ δὴ δαίμονας πόλεις οἰκοῦσιν. ἔ-
 πι τὰ μετὰ δὲ πεισιδάδας ὡσαύτως. λυκαόνας
 δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυ-
 μνά καὶ ἀλαβόντες, τὴν τοῦτου χῶρον κερ-
 ποῦνται. καὶ ἡμᾶς δὲ αὖ τ' ἐφ' ἡμῶν ἐγὼ γε χερ-
 ναὶ μήπω φανεροὶ εἶναι, οἷα δὲ ὠρμηθῆναι,
 ἀλλὰ κατασκυβάσθαι, ὡς αὐτὸς που οἰκῆ-
 σοντες. οἶδα γὰρ, ὅτι καὶ μουσῶν βασιλεὺς
 πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας αὖ δόξῃ, πολλοὺς δὲ αὖ
 ὀμηροῖς πρὸ ἀδόλως ἐκπέμψαν. καὶ ὁδο-
 ποιήσῃ γ' αὖ αὐτοῖς, καὶ εἰσιὼν τε δριππαῖς
 βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' αὖ οἶδ' ὅτι
 πεισιάσμενος ταῦτα ἐποίησεν, εἰ ἔωρα ἡμᾶς
 μὲν τὸν ποταμὸν ἀζομενοῖς. ἀλλὰ γὰρ δέ-
 δοικα μὴ, αὖ ἀπαξ μάθωμεν ἄργεῖ ζῆν,
 καὶ ἐν ἀφρόνοις βιοτῶν, καὶ μῆδων ἢ καὶ φρ-
 σῶν καλῶν καὶ μεγάλων γυναιξὶ καὶ παρθένοις
 ὀμιλῆν, μὴ ὡς φρὸ οἱ λωτοφάγοι ἔπι λαθῶ-
 μεθα τ' οἷα δὲ ὁδοῦ. δοκῆσθαι μοι εἰκῆς καὶ δίχαρον
 εἶναι, περὶ τὴν εἰς τὴν ἐλλάδα καὶ περὶ τοῖς οἰ-
 κείοις πρὸ τῶν ἀφικησῆναι, καὶ ἔπι δεῖξαι τοῖς
 ἔλλησιν, ὅτι ἐχόντες πένονται, ἔξον αὐτοῖς πρὸς
 νῦν οἷα καὶ ἀκλήρους πολιτῶν ὄντας, ὅσα δὲ χε-
 ριστὰ μὲν οἱ πλοισίους ὄρα. ἀλλὰ γὰρ, ὡς αὖ
 δρες, πύργους ταῦτ' ἀγαθὰ δηλονότι τῶν κερ-
 ποῦντων ἐστίν. τῶν δὲ δὲ λέγειν, πῶς αὖ πορβ-
 οῖμετ' ἀπὸ τῶν ἀσφαλέσασθαι, καὶ εἰ μάχεσθαι
 δεοί, ὡς κερπῆτα μαχόμεθα. περὶ τὰ μὲν τοῖ-
 νῶν, ἔφη, δοκεῖ μοι καὶ ἀκαῦσαι τὰς ἀμάξας,
 αἷς ἐχόμεναι, ἵνα μὴ τὰ ζῶντα ἡμῶν φρατῆρῶν,
 ἀλλὰ πορευόμεθα ὅποι αὖ τῆ φρατῆρῶν συμφέ-
 ρη. ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὖ-
 ται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσι ἄλλαν, σὺν
 ὠφελουσί δὲ ὅσδε οὐτε εἰς τὸ μάχεσθαι, οὐτ'
 εἰς τὸ ἐπιτήδεον ἔχον. ἐπὶ τῶν ἄλλων σκηνῶν
 τὰ περὶ τὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πο-
 λέμου ἐνεκεν, ἢ οἰσῶν, ἢ ποτῶν ἐχόμεναι. ἵν'
 ὡς πλείους μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν,

Quamuis enim omnes fluuij procul a fon-
 tibz suis transfiri nequeant, tamen ab iis,
 qui ad fontes ipsos progrediuntur, sic trāf-
 iri possunt, vt ne genu quidem ab aqua hu-
 mectetur. Iam si nec amnes nos transmissi-
 furi sint, & dux nullus vsquam compareat;
 non tamē ne sic quidem animum despon-
 dere debemus. Scimus enim Mysos, quos
 dicere nobis præstantiores non possumus,
 inuito rege in ipsius ditione multas, & am-
 plas, & opulentas vrbes incolere. Idem de
 Pifidis scimus. Lycaonas ipsi vidimus oc-
 cupatis munitis in planicie locis, regia di-
 tionis fructus percipere. Atque equidem
 haudquaquam dixero, debere nos palam
 profiteri, quasi domum pergamus: sed po-
 tius simulandum existimo, quasi heic ali-
 cubi velimus habere sedes ac domicilia.
 Scio certe regem Mysis permultos duces
 daturū esse, permultos obsides, sine fraude
 se eos dimissurum. Immo etiam viam ipsi
 strueret, etiam si vel in quadrigis discedere
 vellent. Quæ quidem ipsa, sat scio, luben-
 tissime nobis etiam præstaret, si nos vide-
 ret ita nosmet parare, quasi mansuri heic
 essemus. Verum metuo, ne si semel ignau-
 ter, & in omnium rerum copia viuere cō-
 suecamus, atque etiam Persarum & Me-
 dorum proceris & elegantibus feminis ac
 puellis familiares esse cepimus, Loto-
 phagorum in morem, suscipiendi in pa-
 triam itineris obliuiscamur. Quamobrem
 consentaneum & æquum mihi videtur ef-
 se, primum, vt in Græciam & ad propin-
 quos redire conemur, ac Græcis ostendā-
 mus, sua ipsos sponte pauperes esse; quum
 liceat eis, qui domi iam vitam inopem a-
 gunt, si huc pergant, palam opulentis esse.
 Sedenim, milites, hæc omnia bona sunt
 eorum, qui victores euadunt. De eo iam
 dicendum erit, quo pacto quam tutissime
 profecturi simus, ac si prælio decertandum
 sit, quam optime prælium ineamus. Itaque
 primum plaustra nobis exurenda censeo,
 ne impedimentorum vehicula nobis im-
 perent; sed quocumque visum erit exerci-
 tui conducere, pergamus. Deinde etiam
 tabernacula concremanda esse. Nam eo-
 rum vectura negotium nobis facessit, ne-
 que quidquam vel ad pugnam, vel ad
 comineatum comparandum adiumentum
 adferunt. Præterea vasorum reliquorum,
 quæ superuacanea sunt, onere nosmet li-
 berabimus; exceptis iis, quæ vel ad bel-
 licos vsus, vel cibi, vel potus habemus:
 vt quamplurimi nostrū inter armatos sint,

pauci admodum impedimenta vehant. A
 Nostis enim fortunas omnes illorum, qui
 vincuntur, alienam in potestatem trāsire.
 Adeoque si vicerimus, existimare debe-
 mus, hostes ipsos impedimenta nostra ve-
 cturos. Restat, vt de eo dicam, quod esse
 mihi videtur maximū. Videtis etiam ho-
 stes nō ante, bello nos ausos fuisse laceffe-
 re, quam duces nostros cepissent. Existi-
 mabant enim, quam diu duces habituri ef-
 semus, ac nos ipsis obtemperaturi; satis fo-
 re viriū nobis ad hoc, vt superiores in bel-
 lo euaderemus: verū vbi duces cepissent, B
 eorumdem orbitate, ac perturbatione or-
 dinis, futurum arbitrātur, vt periremus.
 Quamobrē & duces iam designatos, ne-
 cesse est iis, quos antehac habuimus, mul-
 to esse diligētiores: & milites ordinum ob-
 seruantiores, & ad parendum præfectis
 promptiores modo, quam antehac. Quod si
 decreueritis, vt si quis dicto non fuerit au-
 diens, semper liceat ei, qui e vobis forte ad-
 fuerit, in hunc vna cum præfecto exem-
 plum statuere; tum nimirum hostes plane
 spe sua excident. Nam hodierno die Cle-
 archos vel sexcentos pro vno conspēcturi C
 sunt, per quos nemini esse ignauo liceat.
 Sed iam tempus est, vt ad finem hæc per-
 ducamus. Nam fortassis hostes mox ade-
 runt. Quidquid autem horum vobis recte
 dictum videtur, quamprimum ratum ha-
 bete, quo re ipsa perficiatur. Quod si quis
 aliorum meliorem hac rationem perspi-
 cit, etiam si priuatus gregariusque miles sit,
 tamen eam nobis commonstrare ne ve-
 reatur. Omnes enim communiter salutis
 & incolumitatis egemus. Post hæc Cheri-
 sophus: Enimuero, inquit, si quid aliud ne-
 cessarium erit, quod Xenophon omiserit,
 statim fieri poterit. Quæ autem iam dixit,
 quamprimum decerni optimum esse du-
 co: & vero cui probantur, is manum tollat.
 Mox sustulerunt omnes. Et Xenophon,
 quum iterum adfurrexisset: Audite, in-
 quit, milites, quæ nobis metuenda putem.
 Patet, eūdem nobis esse ad ea loca, in qui-
 bus commeatum habeamus. Ego vero
 pulcherrimos audio vicōs non vltra xx
 stadia hinc abesse. Quare nihil mirer, si
 quemadmodum timidi canes prætereun-
 tes & insectantur & mordent, si possunt,
 persequentes fugiunt; sic etiam hostes isti
 nos discedētes a tergo sequantur. Itaq; secu-
 rius fortassis iter fecerimus, si in quadratū
 agmē dispositis armatis incedamus, vt im-
 pedimenta, & omnis turba loco sit tutiore.

ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκιδροφοῦσι. κραυγῶν
 μὲν γὰρ ὅτις αὖτε ὅτι τὰ πρῶτα τὰ ἀλλότρια πῦρ δὲ
 ἡ δὲ κραυγῶν, καὶ τὸς πολέμους δὲ σκιδρο-
 φόροις ἡμετέροις νομίζω. λοιπὸν μοι εἰπεῖν,
 ὅτι καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. ὁρᾶτε γὰρ καὶ
 τὸς πολέμους, ὅτι οὐ παρέσθεν εἰσεργεῖν
 ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, ὡρὶν τὸς
 στρατηγῶν ἡμῶν σμειβασθόν, νομίζοντες, ὅτι
 τῶν μὲν τῶν δὲ ἄρχοντων, καὶ ἡμῶν πειθομένων
 ἰσχυροῦς εἶναι ἡμᾶς πειθόμεθα τῶν πολέμων
 λαβόντες δὲ τὸς δὲ ἄρχοντας, ἀναρχία καὶ ἀ-
 τάξια σὺ νομίζον ἡμᾶς ἀπλάσσειν. δὲ οὖν πο-
 λὺ μὲν τὸς δὲ ἄρχοντας ὅτι μελετέροις ἡμέ-
 ρα τὸς ἡμῶν τῶν παρέσθεν, πολὺ δὲ τὸς πρὸς
 δὲ ἄρχοντες ἀτακτοτέροις, καὶ πειθομένους
 μᾶλλον τοῖς δὲ ἄρχοις ἡμῶν, ἢ καὶ παρέσθεν. ἡ
 δὲ πῦρ ἀπειθῆ, ἡμῶν φησὶσθε τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐν-
 τυγχάνοντα σὺ τῶν δὲ ἄρχοντι κραυγῶν, οὐ-
 τως οἱ πολέμοι πληθύνον ἐφθασμένοι ἔσονται.
 τῆ δὲ γὰρ τῆ ἡμέρᾳ μυσίου ὄντων αὐτῶν ἐ-
 νος Κλεάρχους, τὸς ὅθεν ἔπιβέβησας κα-
 κῶν εἶναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ φησὶν ἡ δὲ ὡρα. ἴσως
 γὰρ οἱ πολέμοι αὐτίκα παρέσονται. τὸ πῦρ οὖν
 μὲν οὖν τούτων δοκεῖ καλῶς εἶναι, ὅτι κρυώ-
 σατε ὡς τῶν ἄρχων, ἵν' ἔργῳ τῶν φησὶν. εἰ δὲ τῶν
 πῦρ εἶδε τῶν δὲ βέλτιον, ἢ τῶν τῶν, πολυμά-
 τω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκει. πρῶτες γὰρ τῶν τῶν * κοινῶν
 ἡς σωτηρίας δεόμεθα. μὲν δὲ τῶν Χερσί-
 σφος εἶπεν. Ἀλλ' εἰ μὲν πῖνος ἄλλου δὲ πρὸς
 τούτοις, οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξε-
 σι ποῖσιν. ἂ δὲ ἡμῶν εἶρηκε, δοκεῖ μοι ὡς τῶν
 σα φησὶσθε ἀείσον εἶναι. καὶ ὅτι δοκεῖ τῶν
 τῶν, ἀνατρεῖται πῦρ χεῖρα. ἀνέτρεται ἀπὸ
 τῶν. ἀνατρεῖται δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν. ὡ ἀν-
 δρες, ἀκούσατε ὡν πρὸς δοκῶν δοκεῖ μοι. τῶν δὲ
 λοιπὸν πρὸς ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξορθε
 τῶν ὅτι τῶν. ἀκούω δὲ κάματος εἶναι κα-
 λῶς, οὐ πλεῖον εἶχον σαδίων ἀπεχθύνσας.
 σὺν ἂν οὖν θαυμάζοιμι, εἰ οἱ πολέμοι,
 ὡς πρὸ οἱ δειλοὶ κύνες, τὸς μὲν παρόντας δι-
 εώχουσι τε καὶ δάκνουσιν, ἡμῶν δὲ ὄντων, τὸς
 δὲ διώκοντας φεύγουσιν. εἰ καὶ αὐτῶν ἡμῶν ἀ-
 πειθοῖν ἐπαχθύνουσιν. ἴσως οὖν ἀσφαλέ-
 τερον ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς πλάσιον ποιοῦ-
 σα μὲν τῶν ὅπλων, ἵνα τῶν σκιδροφό-
 ρων, καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ὅς ἀσφαλέτερον ἢ
 εἰ οὖν

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or translation, partially visible on the right edge of the page.

είδω νῦν ἀποδείξειν, τίνα χρὴ ἡγεῖσθαι τῶν
 πλαισίου, καὶ τὰ παρῶθεν χρῆσθαι, καὶ τίνας
 ὅτι τῶν πλαισίων ἐκατέρων εἶ, καὶ τίνας ὀ-
 πιασφυλακῆν, οὐκ ἀν, ὅποτε οἱ πολέμοιοι ἔλ-
 θοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δεοί, ἀλλὰ χρῆσθαι
 ἀνδρῶν τοῖς τετραγμείοις. εἰ μὴ οὖν ἄλλοις
 βέλτιον ὄρα, τ' ἄλλως ἐχέτω. εἰ δὲ μὴ, Χη-
 εῖσοφος μὲν ἡγήτο, ὅτι καὶ λακεδαίμονιός
 ὅτι τῶν πλαισίων ἐκατέρων δύο τῶν παρ-
 εστυάτων στρατηγῶν ὅτι μελεσίδη, ὀπιασο-
 φυλακῶν δὲ ἡμεῖς οἱ τινεῶτατοι, ἐγὼ τε καὶ
 Τιμασίω τ' οὖν εἶ. ὅ δὲ λοιπὸν, πειρώμενοι
 ταύτης τῆς ταξέως, βουλεύσομεθα ὅ, π' ἀν
 αἰεὶ κέρησον δοχρῆ εἶ. εἰ δὲ τίς ἄλλο βέλτιον
 ὄρα, λέξάτω. ἐπεὶ δὲ ὁδοὶς ἀντέλεγει, εἶπεν
 ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατρενάτω τὴν χεῖρα. ἔδο-
 ξε ταῦτα. νῦν, ἔφη ἀπὸ τῆς πορῆς δὲ τὰ δεδο-
 γμένα καὶ ὅστις τὴν οἰκείους ὅτι θυμῶν
 ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀπὸ ἀγαθῶν εἶ. οὐ γὰρ ὅτι
 ἄλλως τοῦτου τυχεῖν. ὅστις τὴν ὅτι θυμῶν,
 π' ἔραστο νικᾶν. τῶν μὲν γὰρ νικῶντων ὁ κα-
 τακρίνην, τῶν δὲ ἡττωμένων ὁ ἀποθνήσκον
 ὅτι. καὶ εἴ τις γε χρῆμάτων ὅτι θυμῶν, κεραιὴν
 πειράσθω. τῶν γὰρ νικῶντων ὅτι καὶ τὰ εἰ-
 τῶν σάξιν, καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.
 τούτων λεγόντων ἀέσησαν, καὶ ἀπελθόντες
 κατέκαον τὰς ἀμύξας καὶ τὰς σκίνας. τῶν δὲ
 παρῶθεν οὐ μὲν δέοι τίς μετεδίδδουσαν ἀλ-
 λήλοισ, τὰ δὲ ἄλλα εἰς ὁ πῦρ ἐρρίπθου. ταῦ-
 τα ποιήσαντες ἠελοποιούτω. ἀελοποιουμέ-
 νων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθραδάτης σὺν ἰπ-
 πύσιν ὡς τεράκοντα, καὶ καλεσάμενος τῆς
 στρατηγῆς εἰς ἐπήκοον, λέγει ὡδε. Ἐγὼ, ὦ ἀν-
 δρες ἑλλήνες, καὶ Κύρω πρὸς ὑμῶν, ὡς ὑμεῖς
 ὅτι σαδε, καὶ νῦν ὑμῖν δύνουσι καὶ εἰσαδε εἰμι
 σὺν πολλῷ φόβῳ δέχων. εἰ οὖν ὀρώω ὑμᾶς
 σωτήριον τι βυλεύσομενοι, ἔλθοιμι ἀν παρῶς
 ὑμᾶς, καὶ τοῖς τεράποι τὰς πόδας τ' ἄγων. λέ-
 ξάτε οὖν, ἔφη, παρῶς με, τί ἐν ἡμῶν ἔχετε, ὡς
 παρῶς φίλον τὸ καὶ δύνουσι, καὶ βουλόμενοι χρῆνῃ
 σὺν ὑμῖν τ' εὐλογῶν ποιῶν. βυλεύσομενοι τοῖς
 στρατηγῆς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τὰδε, καὶ ἔλεγεν
 Χηεῖσοφος ἡμῖν δοκῆ, ἡμῶν μὲν τίς εἴ ἡμᾶς ἀ-
 πένειναι οἴκαδε, ἀφ' ἧ πορῶν τ' ἡ χώραν, ὡς ἀν
 δυνάμει, ἀσινέσατα ἢν δὲ τίς ἡμᾶς τ' ὁδοὶ ἀποκαλύψῃ, ἔχει πολεμῆν τῶν ὡς ἀν δυνάμει κεραι-
 πσα. ἐκ τούτου ἐπέθετο Μιθραδάτης διδάσκον, ὡς ἀπορῶν εἶη, βασιλέως ἀχρῖος. ὅτι ἡμῶν εἶντα

A Quod si iam statuerimus, quæ a fronte cu-
 rare, quem ab utroq; laterum, quem a ter-
 go quadrati agminis esse oporteat; non ne-
 cesse sit tum nos deliberare, quum hostes
 aduenerint, sed milite iam instructo lice-
 bit uti. Si quid igitur ab alio rectius perspi-
 citur, aliter res instituitor: sin autem, Che-
 risophus fronti præsit, præsertim quum sit
 Lacedæmonius. Vtriusque lateris, duo na-
 tu maximi duces, curam habeant: tergum
 nos ætate minores custodiamus, ego scili-
 cet ac Timasio, uti nunc quidem res habet.
 B Quod superest, posteaquam huius ordinis
 periculum fecerimus, quidquid semper o-
 ptimum factu videbitur, id consilij capie-
 mus. Si quis meliorem rationem perspicit,
 eam exponat. Quum nemo aduersaretur,
 ait: Cui probantur hæc, manum tollat. Ita-
 que res decreta fuit. Et Xenophon: Præ-
 standam iam sunt, inquit, re ipsa, quæ a nobis
 decreta sunt. Qui suos videre desiderat,
 meminerit debere se virum fortem esse.
 Nam ceteroqui nequit hoc adipisci. Qui
 item vita cupit frui, det operam, ut vincat.
 Victoribus enim, cædes hostium; victis,
 mors est proposita. Si denique opum quis
 cupiditate ducitur, id conetur, ut superior
 euadat. Etenim victorum est, & sua tueri;
 & ea, quæ victi possident, sibi vindicare.
 Quæ quum ab Xenophontē dicta fuissent,
 surrexerunt omnes; & quū abiissent, plau-
 stris tentoriaque cremarunt. Deinde vasa
 superuacanea cum indigentibus commu-
 nicant, cetera in ignem abiiciunt. Post hæc
 prandent, quo tempore Mithradates cum
 equitibus triginta circiter venit, ac duci-
 bus in locum, unde posset exaudiri, voca-
 tis, ait: Equidem Cýro, Græci, quemadmo-
 dum vobis constat, fidelis fui, & vobis nunc
 optime volo, adeoque heic magno eū me-
 tu verfor. Itaque si quid vos consilij saluta-
 ris habere videro, ad vos me cum ministris
 omnibus cōferam. Quare quid vobis ani-
 mi sit, mihi & amico, & vestri studioso, &
 vobiscum proficiscendi, cupido, exponite.
 Duces, re deliberata, statuerunt respōden-
 dum esse verbis Cherisophi: Decreuimus
 per hanc regionem quam pacatissime do-
 mum iter facere, si per alios liceat. Sin quis
 iter impediatur, eum pro viribus fortiter bello
 petemus. Tum vero Mithradates o-
 stendere nitēbatur, nullam inuito rege sa-
 lutis iniri posse rationem: deque hoc intel-

Græci im-
pedimentis
excursus.

Mithradates
explorator.

Decretum de non admittendis proo praconibus et aliis.

lectum est, fidem ei non habendam. Nam & Tissapherni familiaris quidam fidei causa Mithradati aderat. Proinde visum est ducibus, nihil statui melius posse; quam si, quam diu sint in hostico, bellum praconibus nullis interuenientibus gererent. Nam illi accedendo militum animos corrumpebant, atque inter alios Nicarchum Arcadem cohortis praefectum, qui noctu cum xx hominibus discessit. Post haec pransi Zathen fluuium traiciunt, & instructi pergunt, iumentis ac turba inermi in medium recepta. Non longe progressi quum essent, prodit iterum Mithradates hic in conspectum cum cc equitibus, sagittariis & funditoribus agilibus & expeditis admodum, cccc, simulans se Graecis amicum accedere. Quum propius abesset, & subito equites ipsorum, & pedites partim emittebant tela, partim fundis nostros vulnerabant. Qui extremo erant in agmine feriebantur impune, quum ipsi nihil nocerent. Nam Creteneses minus ad interuallum, quam Persae, sagittas mittebant; & quia nudi essent, intra grauis armaturae milites se recipiebant. Itidem iaculatores minus longe tela emittebant, ut adtingere funditores haud possent. Tum vero Xenophonti visum est persequendum esse hostem, adeoque grauis armaturae milites, & cetrati, qui cum ipso erant extremo in agmine, tamen persequerentur, nullum tamen ex hostibus ceperunt. Nam equites Graeci nullos habebant, & pedites fugientem e longinquo peditatum hostium exiguo in campo capere non poterant. Non enim longe a copiis ceteris persequi licebat. Praeterea barbari equites etiam quum fugerent, nihilo minus vulnerabant sequentes, quippe qui ab equis a tergo sagittas eiacularentur. Et quantum spatij persequendo Graeci progrediebantur, tantumdem eos pugnando retrocedere necesse erat. Quo factum est, ut die toto non plura, quam xxv stadia conficerent; & sub vesperam in vicis perueniret. Haec vero noua erat anxietas. Cherisophus & ij, qui inter duces maximi nati erant, Xenophontem reprehendebant, quod a phalange longius hostem persequutus fuisset; neque id villo cum hostium incommodo, & suo cum periculo. Quae quum audiret Xenophon, recte se reprehendi aiebat, ipsa re orationi eorum testimonium perhibente; Verum equidem, inquit, necessitate adductus sum, ut ipsos persequer.

Xenophontis ingenuitas.

Ξενοφών ἐλεγε, ὅτι ὀρθῶς ἤπαινον, καὶ αὐτὸς ὁ ἔρπον αὐτοῖς μὴ βλαβερὴν ἀλλ' ἐγὼ ἠναγκάσθη διώκειν, ἐπεὶ

δὴ ἐγγνώσκετο, ὅτι ὑποπίος εἶη. καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρουσις οἰκείων παρηκλυθηπίσεως ἔνεκα. καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγῶσι, βέλπιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι, τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι, ἕς τε ἐν τῇ πολεμίᾳ εἶεν. διέφθερον γὰρ παρεσιόντες τὰς στρατιώτας, καὶ εἰς αὐτὰς ἐλάττωσαν Νικαρχὸν Σερκίδα· καὶ ὄχετο ἀπὸ τῶν νυκτὸς σὺν ἀνδράποισι ὡς εἴκοσι. μὲν δὲ ταῦτα ἀειρήσαντες, καὶ διαβαίνοντες τὸν Ζάθην ποταμὸν ἐπορεύοντο τετραγμῆνοι, τὰ ὑποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ παρεληλυθότων αὐτῶν ὅτι φαίνεται πάλιν ὁ Μισραδάτης, ἰππέας ἔχων ὡς Διακροῖους, καὶ Ἰξότας καὶ σφενδοῖτας ὡς τετρακροῖους, μάλα ἐλάφρους καὶ δίζωνους καὶ παρρηκλήδην, ὡς φίλος ἂν, πρὸς τὰς ἑλλήνας· ἐπεὶ δὲ ἐγγυὺς ἐγγύετο, ἔλαπίης οἱ μὲν αὐτῶν ἐπὶ ἔδου καὶ ἰπποῖσι καὶ πεζοῖ, οἱ δὲ ἐσφενδοῖων καὶ ἐπίβρωσται. οἱ δὲ ὀπισθοφυλακῆς τῶν ἑλλήνων ἐπαρῶν μὲν κακῶς, ἀντεπείσω δὲ σθένει. οἱ τε γὰρ κηῖτες βραχυτέρῃ τῶν ἄλλων ἐπέδου, καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἶσω τῶν ὀπλων κατεκλίοντο· οἱ τε ἀκνητῆς αἱ βραχυτέρῃ κηῖνιζον ἢ ὡς ἐξικησθαι τῶν σφενδοῖτων. ἐκ τούτου Ξενοφῶντι ἐδόκει διώκειν αὐτοὺς, καὶ ἐδίωκον τῶν τε ὀπλιτῶν καὶ τῶν πελάγῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῶν ὀπισθοφυλακῆς ἰπποῖσι. διώκοντες δὲ σθένει κατελάμβανον τῶν πολεμίων. οὔτε γὰρ ἰπποῖσι ἦσαν τοῖς ἑλλησιν, οὔτε οἱ πεζοὶ τὰς πεζοῖς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδίωκοντο κατὰ λαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἄλλου στρατεύματος διώκειν. οἱ δὲ βαρβάρῃ ἰπποῖσι καὶ φεύγοντες ἅμα ἐπίβρωσται, εἰς τῶν πηδῶν Ἰξόδοιτες ἀπὸ τῶν ἰπποῶν. ὁ πόσον δὲ παρεδίωξαν οἱ ἑλλήνες, ὅσοδο πάλιν ἐπαναχωρῶν μαχρῶδους ἔδδ. ὡς τε τῆς ἡμέρας ὀλίγης διήλθον οὐ πλέον πεντε καὶ εἴκοσι σταδίων, ἀλλὰ δειλῆς ἀφίχοντο εἰς τὰς κώμας. ἔνθα δὴ πάλιν ἀθυμία αὐτῶν. καὶ Χερεισοφός καὶ οἱ παρῆντα τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντι ἠπαινοῦν, ὅτι ἐδίωκον ἀπὸ τῆς φάλαγγος, καὶ αὐτὸς τε ἐκινδύωσε, καὶ τὰς πολεμίουσιν σθένει μάλλον ἐδίωκε βλαβερῶν ἀκρούσας ὅτι

ἔπει εὐρων ἡμᾶς ἐν ταῖς μάχαις κακῶς μὲν πα-
 ροῖας ἀντίποιθ' εἰ σὺ δὲν δυνάμεις. ὅτι δὲ
 εἰδὼς κέρδιον δὲν ἦν, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε κακῶς μὲν
 γὰρ εἰδὲν ποιεῖν μὴδ' ἔδυνα μὲν αὖτε τοὺς πολεμίους,
 ἀνεχόμενοι δὲ πᾶν χαλεπῶς. τοῖς οὖν τοῖς
 χερσὶν, ὅτι εἰ σὺ πολλὴ ῥώμη, ἀλλὰ σὺ ὀλί-
 γοις ἤλθον ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μέγα λαθ-
 λαοσάμ' ὅν δ' εὐνοῦσα. νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμοι το-
 ξόδοι καὶ σφενδοῦσιν ἔσονται ἔτε οἱ κρηῖτες ἀντι-
 βλάψαι δύνανται, ἔτε οἱ ἐκ χερσὶν βλάψοντες ἐξ-
 κίναται. ὅταν δὲ αὐτοὶ δὴ ἀνὰ κέρδιον, πολὺ μὲν ἔχ-
 οῦσι τε χειρὸν ἀπὸ τῆς στρατιώματος διακίβη. τὸ
 λίγρον δὲ ἐνθάδε εἰ ταχὺς εἴη περὶ τῶν περὶ ἂν
 διώκων κατὰ λαοὺς ἐκ τῶν ῥύμαλος ἡμῶν μὲν
 οὖν εἰ μὴ οὐδὲν τοῖς εἰργάνῃ, ὥστε μὴ δυνάσθαι
 βλάψαι ἡμᾶς πορθομένων, σφενδοῦσιν ἔτε
 ταχίστην δὲ καὶ ἵππων. ἀκῶ δὲ εἴη ἐν τῇ στρα-
 τῆι μετ' ἡμῶν ῥόδοις, ὡν τοῖς πολλοῖς φασὶν ἐ-
 πιπασθαι σφενδονῶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν διπλά-
 σιον φέρεται τῶν σφενδονῶν. ἐκείνη γὰρ,
 δὲ τὸ χροῖον πλῆθος τοῖς λίθοις σφενδονῶν, ὅτι
 βραχὺ ἐξικνεῖται. οἱ δὲ ῥόδοι καὶ τὸ μολιβδίσιν
 ὅτι πᾶσι χροῖον. ἡ οὖν αὐτῶν ὅτι σκεψάμεθα
 πίνες πεπνυμένους σφενδονῶν, καὶ τὸ τῆσθε ταῖς
 δυνάμει αὐτῶν ἀργύριον, ταῖς δὲ ἀλλὰς πλέκται ἐπέ-
 λοντι ἀλλοῖς ἀργύριον ἡμῶν, καὶ ταῖς σφενδονῶν
 τῶν ἐπιπασθῶν ἐπέλονται ἀλλοῖς πᾶσι ἀτέλειαν εὐ-
 εἰσκαρῶν, ἴσως πίνες φανῶνται ἡμᾶς ὡ-
 φησίν. ὅρα δὲ καὶ ἵππους ἐν ταῖς στρατιώμασι, τῶν
 μὲν πᾶσι παρ' ἐμοί, τῶν δὲ Κλεάρχου καὶ ἀ-
 λφειμῶν, πολλοὺς δὲ καὶ ἀλλοῖς ἀχμηγῶν τοῖς
 σκευοφόροις αὐτῶν τῶν πολεμίων ἐκλέ-
 ξαντες, σκευοφόροι μὲν αὐτῶν, τῶν δὲ ἵπ-
 πους εἰς ἵππους καὶ ἀσκέατα μὲν, ἴσως καὶ εἰποι
 τῶν φλόγων ἀνιάσωσιν. ἐδοξε ταῦτα, καὶ ταῦ-
 τῆσθε τῶν σφενδονῶν μὲν εἰς ἀνεχόμενοις ἐ-
 χροῖον, ἵππων δὲ καὶ ἵππων ἐδοκίμασθαι τῆ
 ὑπεράμα εἰς πεντήκοντα, καὶ σολεῖδες καὶ θώ-
 ρακες αὐτοῖς ἐποιοῦσθαι, καὶ ἵππων ἄλλοις ἐπέ-
 σαθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου, ἀδελφεός. μετ-
 καιτῆσθε δὲ ταῦτην πᾶσι ἡμέραν, τῆσθε ἄλλη ἐπο-
 ρῶντο, περιελάττον ἀνασάντες. χροῖον δὲ
 γὰρ αὐτοῖς ἐδοξε ἀνασάναι, ἔφη, ἢ ἐφοβῶντο μὴ
 ὅτι ποιοῦντο αὐτοῖς ἀνασάνοισιν οἱ πολεμιοί.

A Nam videbam nos grauitet adffigi, dum
 confisteremus; quum nihil ipsi possemus
 adferre hostibus detrimenti. Quum pri-
 mum autem persequi cepimus, acciderūt
 illa sane nobis, quæ dicitis. Etenim nulla re
 hostem lædebamus, & difficulter admo-
 dum retrocedebatur. Quare Diis habeo
 gratiam, quod non copiota cum manu, sed
 cum paucis venerint: vt magnum quidem
 rebus nostris damnum adferre nō possent,
 quid vero nobis esset ex vsu, significarent.
 Nam sagittis & fundis vtuntur hostes ad-
 uersus nos tanto ex interuallo, vt neque
 Cretenfes vicissim eos sagittis petere pos-
 sint, neque ad eos pertingere alij, qui ma-
 nu tela torquent. Quod si eos persequi vo-
 lumus, fieri non potest, vt longo spatio ab
 exercitu ipsos persequamur. Vbi vero spa-
 tium exiguū est, ibi pedes, ne quidē si celer
 fuerit, peditem persequendo adsequi intra
 sagittæ ictū potest. Quare si hos impedire
 volumus, ne nobis iter facientibus detri-
 mētum adferre possint: quamprimum nos
 & funditores, & equites habere necesse
 est. Ac nostris quidem in castris esse Rho-
 dios audio, quorum complures fundæ v-
 sum habere cognitum aiunt, eorumq; te-
 lum duplo tendere lōgius perhibēt, quam
 fundæ Persicæ soleant. Nam hæ propter-
 ea, quod lapides eiaculētur eos, qui manus
 implent, ad breue spatiū pertingunt: Rho-
 dij glandibus etiam plumbeis vti norunt.
 Quod si ergo considerauerimus, quinam
 eorum fundas habeant, atq; his partim ar-
 gentum dederimus, partim alias pretio fa-
 ciundas locauerimus, & receptis in fundi-
 torum ordinem immunitatis aliam quo-
 que rationem inuenerimus: fortasse non
 nulli exhibebunt se, qui esse nobis vsui po-
 terūt. Præterea video in castris equos, par-
 tim apud me, partim a Clearcho relictos,
 partim alios bello captos, quibus impedi-
 menta vehuntur. Horum igitur omnium
 delectu habito, si pro eis iumenta substitu-
 emus vehendis impedimentis idonea, &
 equos ipsos equitibus adornabimus: for-
 tassit & illi hostibus fugientibus aliquid
 molestiæ exhibuerint. Probata hæc est sen-
 tentia, statim nocte illa funditores circiter
 ccc facti sunt, ac postridie tum equi, tum e-
 quites quinquaginta lecti, eisq; con-
 fecta strolades & lorica. Equitibus præ-
 factus datus est Lycius, Polystrati filius,
 Atheniensis. Quam autem hoc die, quo
 substiterant, loco mansissent; postridie
 mane, quum matutius aliquanto surrexissent, profecti sunt. Erat enim vallis quæ-
 dam eis transeunda, quam dum transirent, ne hostes ipsos adorirentur, metuebant.

ὡς ἴσως
801

τίτω μ
δω
αὐτῶ
ἐπιπασ-
μῶν

Χριστοφο-
ρος
de fund
to ibi
equi
inst in edus

Trusica
Strate. Cb.
Sule Notae.

Mithradates in iacta bundi uas nitas.

Mithradates strate gemate circumuenitur.

Larissa urbis deserta descriptio.

Quum iam transiissent, offert illis in conspectu se rursus Mithradates cum equitibus, sagittariis & funditoribus... Tot enim a Tissapherne petierat & impetrarat, quippe qui pollicitus fuerat se, si tantas sibi copias daret, in eius potestate Græcos traditurum. Etenim iam ipsi contemtuui erant, quod priore incurfu paucis instructus nihil detrimeti accepisset, ac grauius se læsisse nos arbitraretur. Quum ergo Græci transita valle, stadia circiter 11x ab ea distaret: etiam Mithradates suis cum copiis transit. Erat autem præceptum nostris, quinam persequi hostem cetrati deberent, quique grauis armaturæ milites; & mandatum equitibus, ut fidenter in eos proueherentur: quippe sequuturas satis magnas copias. Iam Mithradates Græcos adsecutus erat, ac fundæ cum telis ad hostem pertingebant, quum signum Græcis tuba datum est: itaque mox in hostem illi cursu feruntur, quibus hoc mandatum erat, equitibus etiam in aduersos se fundentibus. Illi vero impetum haud sustinebant, sed ad vallem se recipiebant fuga. Multos hac in persequutione barbari pedites amiserunt, equites in valle uiui capti sunt ad 11x. Cælos Græci neminis iussu, sed sponte sua fœde lacerarunt; ut maiori cum terrore ab hostibus spectarentur. Atque hostes hoc modo re gesta, discedebant. Græci, quod reliquum diei erat, secure pergendo quum confecissent, ad Tigrim amnem perueniunt. Eo loco deserta quædam urbs erat ampla, cuius nomen Larissa. Habituuerant eam priscis temporibus Medi. Murus habebat xxv pedum latitudinem, altitudinē c. Ambitus ad parasangas 11 se explicabat. Laterculis fictilibus exstructus erat, & fundamentum suberat lapideum, xx pedum altitudine. Hanc Persarum rex, quo tempore Medis imperium Persæ eripiebant, obsessam capere nullo modo poterat. Sol vero nubetectam perdere non desuit, donec homines defecissent; atque ita capta fuit. Propter urbem ipsam pyramis erat lapidea, quæ unius plethri latitudinem habebat, altitudinem duorum. In hac complures erant barbari, qui eo de vicinis pagis confugerant. Inde castris vnīs parasangas vi progressi, ad castellū quoddam magnum, idque desertum perueniunt, situm propter urbem, cui nomen erat Mespila, quondam a Medis habitata.

έρημον μέγα πρὸς τῆ πόλιν κείνην ὀνομαζομένην, ἢ τῆ πόλιν μέσπυλα. μῆδον αὐτῶν ποτε ἦν.

A Διαβέβηκεσι δὲ αὐτοῖς ἐπιφάνεται ὁ Μιθραδάτης πάλιν, ἔχων ἵππώεας χίλιους, τοξότας δὲ καὶ σφειδδιήτας εἰς τετρακισχίλιους. Ἰσοσούτοις γὰρ ἦτοσε Τισσαφέρνη, καὶ ἔλαβεν, ἕποχρόμνος, ἢ τούτοις λάβει, πρὸς δὲ αὐτὰς τὸς ἑλλήνας καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ ἐμπροσθεν πρὸς βολῇ ὀλίγοις ἔχων ἔπαυε μὴ σθέν, πολλὰ δὲ κακὰ νόμισε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ ἑλλήνες Διαβέβηκότες ἀπέειχον τὴν χαράδραν ὅσον ὀκτώσκαδιους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης, ἔχων τὴν δυνάμιν. παρηγήλατο δὲ τῶν τε πελταστῶν, οἷς ἔδδ διώκειν, καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἵππευσιν εἶρητο θάρροδοι διώκειν, ὡς ἐφελομένης ἰχθυῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατὰ φλῆγα, καὶ ἤδη σφειδδιῶν καὶ ἑξάμαλα δέξικρουῦτο, ἐσήμνωε τοῖς ἑλλησι τῇ σαλπικῇ, καὶ διδύς ἔθεον ὁμοῖοις εἶρητο, καὶ οἱ ἵπποῖς ἤλαυνον. οἱ δὲ σὺν ἑδέξαντο, ἀλλ' ἐφθον ἔπι τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διαίτῃ τοῖς βαρβάρους τῶν τε πεζῶν ἀπεθανον πολλοὶ, καὶ τῶν ἵππῶων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζῶντες ἐλήθησαν ὡς ὀκτώκαδέκα. τὸς δὲ ἀποθανόντας ἀνέκαλεῦστο οἱ ἑλλήνες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτερον τοῖς πολέμοις εἶη εἶσθαι, καὶ οἱ μὲν πολέμοιοι οὕτω πρὸς αὐτοὺς ἀπήλθον, οἱ δὲ ἑλλήνες ἀσφαλῶς πορβύοιμοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ἀφίχοντο ἐπὶ τὸν τήρησα ποταμόν. ἐν ταύτῃ πόλιν ἢ ἐρήμην μεγάλην, ὄνομα δὲ αὐτῇ ἢ λάρισσα ἢ ἄκριον δὲ αὐτῶν ἑπαλαγὸν μῆδον. τὸ δὲ τεῖχος ἢ αὐτῆς τὸ ἄρξεν πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὕψος δὲ ἑκατόν. τὸ δὲ κύκλου ἢ περιόδος δύο πρὸς ἀσάλαγα. ἠκρόδμητο δὲ πλίνθοις κεραμίαις κρηπίς δὲ ὑπὸ λιθῆν τὸ ὕψος εἴκοσι ποδῶν. ταύτῃ βασιλεὺς ὁ πρῶτος, ὅτε πρὸς μῆδων ἐλαμβαίον τὴν ἀρχὴν πέρσαι, πολιορκῶν, σθένι ἔστω ἐδυνάτο ελεῖν. ἡλιος δὲ νεφέλῃσιν παρεκλήψας ἠφάνισε, μέγιστος οἱ ἀΐθεσοι δέξιλον, καὶ οὕτως ἐάλω. παρ' αὐτῶν τὴν πόλιν ἢ πυραμῖς λιθῆν, τὸ μὲν ἄρξεν ἑνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ὀκτὸ πλῆσιον τῶν κείνων ἀποφθόντες. ἐπὶ δὲ τῆν ἐπορβύχορον θηρῶν σαθμὸν ἕνα, πρὸς ἀσάλαγα ἔξω, πρὸς ἰσθμὸν

ἢ δ

εὐθὺς ἢ μὴ κρηπίς λίθου ξέσου καὶ χυλίου, ὅ
 ὄρος πενήκοντα ποδῶν, καὶ ὄψος πενήκον-
 τα. ὅτι ἡ αὐτὴ ἐπιφωτισμένη πλίνθινον τρι-
 γωνόν, ὅ μὴ ὄρος πενήκοντα ποδῶν, ὅ ἄψος
 ἑκατόν. τὸ δὲ κύκλος ἀείροδος ἐξ ἀσπί-
 γου. εἰς αὐτὸν ἐλέγχετο Μηδία γυνὴ βασιλέως
 Φυγαίν, ὅτε ἀπώλλυτο τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν
 μηδῶν. αὐτὴν δὲ τὸ πόλιν πολιορκῶν ὁ τῶν
 βασιλέως, ὅς ἐδύνατο οὐτε χρόνον εἶναι, ἔτε
 βία. Ζεὺς δὲ ἐμβρονητῆτος ποίησεν ἐνοικεῖν τῆς,
 καὶ ἔτιως ἐάλω. εἰς αὐτὸν δὲ ἐπορεύοντο σαθμῶν
 εἶνα, ἀσπίδας τέσσαρας. εἰς δὲ τὸν δὲ τῶν σαθμῶν
 Τιωαφέρνης ἐπέφαινε, ἔς τε αὐτὸς ἦλθεν ἰσ-
 πέας ἔχων, καὶ τὸν Ὀρόντου δυνάμιν, τὸ δὲ βασι-
 λέως θυγατέρα ἔχοντος, καὶ ἔς Κόρος ἔχων ἀ-
 νέβη βαρβαρῶν, καὶ ἔς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔ-
 χων βασιλεὺς ἐβόησεν, καὶ τῶν τούτοις, ὅσους βασι-
 λέως ἐδάκνει αὐτὰς. ὡς τε ὁ φράττωμα πᾶμι-
 πολυεφάνη. ἐπεὶ δὲ ἐπίσκητο, τῆς μὲν τὴν τᾶ-
 ξέων εἶχεν ὅπιαθεν κατὰ τῆς, τῆς δὲ εἰς τὰ
 πλάγια τῶν ἀσπίδων, ἐμβρονητῆ μὲν ὅς ἐτόλ-
 μησεν, ὅ δὲ ἐβόησεν ἀφ' ἀκινδύων σφειδ-
 νῶν ἡ παρήγελε καὶ τῶν ἀσπίδων. ἐπεὶ δὲ ἀφ' ἀκιν-
 δύων οἱ ῥόδοι ἐσφειδνῶσαν, καὶ οἱ σκυθοτόται
 ἐτόξασαν, καὶ ὁσδεῖς ἡμῶν τῶν ἀνδρῶν. (ὅσδε
 γὰρ εἰ πόλυ τῶν ἀσπίδων, ῥάδοι ἡμῶν) καὶ ὁ Τι-
 σσαφέρνης μάλα ταχέως ἐξώ βελῶν ἀπεχώ-
 ρη, καὶ ἄλλα τᾶξας ἀπεχώρησαν. καὶ ὁ λοιπὸν τῶν
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δὲ εἶποντο, καὶ ἐκ-
 ἐπὶ τὴν ἐπέκριντο οἱ βαρβαροὶ τῆν τότε ἀκροβο-
 λίσφ. μακρότερον γὰρ οἱ τε ῥόδοι τῶν τῶν
 ἐσφειδνῶν, καὶ τῶν πλείων τῶν τῶν. μετὰ τῆς
 ἡ καὶ τῆς τῶν ἀσπίδων ὅσδε. ὡς τε χρῆσιμα
 εὐθὺς ἀλίσκετο τῶν τῶν τῶν τῶν κρηπί,
 καὶ διετέλει χρόνοι τοῖς τῶν πολεμίων τῶ-
 ξέμασι, καὶ ἐμελέτων τῶν ἀσπίδων αἰὼν ἰέντες
 μακρὰν. ἀείσκετο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν ταῖς
 κάμασι, καὶ μάλυδος ὡς τε χρῆσθαι εἰς τῆς
 σφειδνῶν. καὶ αὐτὴ μὲν τῆν ἡμέραν, ἐπεὶ κατε-
 γραπὸν πεδύοντο οἱ Ἕλληνες κάμασι ὅπι τυχόν-
 τες, ἀπῆλθον οἱ βαρβαροὶ, μὲν ἔχοντες ἐν τῆ
 τότε ἀκροβολίσφ. πῶν δὲ ὅπι τῶν ἡμέραν ἐ-
 μείναν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐπεισίσταντο. αὐτὸν γὰρ πο-
 λὺς οἶτος ἐν ταῖς κάμασι. τῆν δὲ ὑπεραία ἐπο-
 ρεύοντο ἀφ' αὐτῶν πεδύων, καὶ Τιωαφέρνης εἶπετο
 ἀκροβολίσφ. μῆκος. εἶνα δὲ οἱ Ἕλληνες ἐγνώσαν,

A Huius crepido de polito lapide conchylia-
 to erat, latitudine L pedum, totidemq; pe-
 dum altitudine. Supra hanc murus lateri-
 cius exstructus erat, cuius habebat latitu-
 do pedes L, altitudo C. Ambitus erat para-
 fangarum VI. Huc ferebatur Mediarum
 vxor fugisse, quo tēpore Medis adentum
 fuit a Persis imperium. Urbem ipsam Per-
 farum rex quum obsideret, neque tempori-
 diuturnitate, neque vi capere poterat.
 Tandem Iupiter habitatores eius adtoni-
 tos reddidit, atque ita capta est. Inde para-
 fangas in vniis castris absoluerunt. Ad ea
 castra Tissaphernes eis se obtulit, cum e-
 questribus copiis suis, & Orontæ exerci-
 tu, cum quo regis erat nupta filia: itidemq;
 cum barbaris, quos secum Cyrus in Asiam
 superiorem duxerat, & cum quibus regis
 frater opem fratri laturus venerat, ac præ-
 ter hos cum iis etiam, quoscumque rex ei
 dederat, vt ingens adeo videretur esse ex-
 ercitus. Quum propius accessisset, nonnul-
 los suorum globos a tergo constituebat,
 nonnullos ad latera transferebat: neque
 tamen adoriri Græcos audebat, quod pe-
 riculo se nollet exponere: tantum fundis
 suos, & sagittis vti iubebat. Posteaquam
 Rhodij hinc inde dispositi fundis vti ce-
 perunt, & sagittarij Scythas imitantes, sa-
 gittas eiaculari, quorum nemo ab hoste
 aberrabat, vti sane id facile fieri non pote-
 rat, etiam si quis etiam magnopere cupe-
 ret: Tissaphernes celerrime se extractum
 telorum, idem & ceteris eius globis faciē-
 tibus, recepit: quodq; diei reliquum erat,
 illi progrediebantur, sequebantur hi; nec
 semel tunc cepta velitatione barbari am-
 plius eis incumbebant. Nam Rhodij lon-
 gius, quam Persæ, ac plurimi illi sagittarij,
 tela mittebāt. Sunt & Persici arcus ingen-
 tes. itaque si quæ sagittæ hostium interci-
 perentur, eæ Cretenfibus etiam vsui erant;
 qui numquam non sagittis hostium vte-
 bantur, easque sursum excutiendo lōgum
 ad interuallum eiaculari discebant. Præ-
 terea permulti nerui, & plumbi copia in
 vicis reperiebantur, quæ vsui ad fundas e-
 rant. Atque hoc die Græci, quum in vicōs
 delati, castra in eis locassent; barbari disce-
 debant, ea velitatione superati. Postridie
 Græci eodem loco frumentationis causā
 commorabatur, quod illis in vicis magna
 esset frumenti copia. Atque ita postridie
 per planiciem faciebant iter; subsequente
 ipsos Tissapherne, ac velitationibus lacef-
 sente. Ibi tum animaduersum a Græcis est,

πίχου

εὐκρίνου

Quo pacto
urbē Mes-
pila Persi-
cæ rex cō-
perit.

Qui consi-
lū Xen-
ophonis
successit
suerit.

Cur agmē
quadrati
non satis
commodū,
hostes
quove.

agmen quadratum æqualium laterum nō
fatis esse commodam aciem, si hostes po-
ne sequantur. Necesse est enim, vt si qua-
drati latera coierint, quum vel angusta via
est, vel montes ita facere cogunt, vel pon-
tes, grauis armaturæ milites loco suo ex-
cludantur, egreque procedant, quum par-
tim prematur, partim perturbentur. Quo
fit, vt ordinibus turbatis necessario nullus
eorum sit vsus. Vbi vero cornua rursus ex-
plicantur, diuelli eos necesse est, qui ante
in artum redacti loco suo excludebantur;
adeoq; medium inter cornua spatium va-
uum esse, molestiaque milites adfici, qui-
bus hoc accidat hoste sequente. Quod si
pons transeundus esset, aut alia quæpi-
am via difficilis; vnusquisque properabat,
& ceteros primus anteuertere conabatur.
Quo fiebat, vt tum quoque facilius inuadi
ab hostibus possent. Hæc quum duces a-
nimaduertissent, cohortes sex instituebāt,
quarum singulæ milites c haberent, eisq;
ductores præficiiebant: & alios quinquagenum
præfectos, & manipularios duces.
Hi cohortium præfecti quum progredie-
bantur, si quidem coirent cornua, postre-
mi subsistebāt, vt nequid cornibus mole-
stia crearetur: itaque etiam extra cornua
ducebant. Sin quadrati agminis latera la-
xarentur, complebāt medium, & quidem
per cohortes, si artius esset id, quod laxatū
erat: sin latius, per quinquagenos: sin latif-
simum, per manipulos; vt semper id, quod
in medio loco cōtineretur, cōfertum esset.
Quo fiebat, vt si quis locus vel pons trans-
eundus esset, non perturbarentur; sed vi-
cissim singuli cohortium ductores transi-
rent: itemque si phalange opus esset, ad-
erāt. Hac ratione ad quarta castra progressi
sunt. Ad quinta quum pergerent, regiam
quamdam conspexerunt, & circum eam
multos vicos: via, quæ tendebat ad hūc lo-
cum, per editos colles ducente, qui colles
a monte, sub quo vicus erat, oriebatur. Eos
colles Græci lubentes videbant, vt cōsen-
taneum erat, qui hostes haberent equites:
sed tamen quum in itinere de planicie pri-
mum in collem ascendissent, rursus de-
scendebant, vt in alterum ascenderent.
Tum vero barbari adesse, deque superiore
loco deorsum iacere, fundas torquere, sa-
gittas mittere, verberibus ad hoc compul-
si. Quare multi vulnerabantur, ac Græci,
qui expediti erant, discedebant inferiores,
intra grauis armaturæ militū ordines con-
clusi. Adeoq; nulli eo die vsui erant fundi-
tores & sagittarij Græci, quū intra militum

Α ὅτι πλασίον ἰσόπλευρον ποιεῖται τὰς εἰς
πολεμίων ἐπορεύων ἀνάκλη γὰρ ὅστιν, ἡ δὲ
συκλύπη τὰ κέρατα τῆς πλασίας, ἢ ὁδοῦ γε-
νοτέρας οὐσης, ἢ ὁρέων ἀνάκλη ζόντων, ἢ γεφύ-
ρας, ἐκθλίβεται τοῖς ὀπλίταις, καὶ πορθέεται
πονήρως, ἅμα μὲν πιεζομένοις, ἅμα δὲ καὶ ἁ-
ραπομένοις ὡς ἐκ δισχυρίσσι ἐπὶ ἀνάκλη, ἀ-
πάκτοις οἷται, ὅταν δὲ αὐτὰ ἀφ᾽ ἑαυτῶν
ἀνάκλη ἀφ᾽ αὐτῶν τοῖς τότε ἐκθλίβομε-
νοις, καὶ κενὸν γίγνεται ὁ μέσος τῶν κερῶν,
καὶ ἀθροῖται τὰς αὐτὰ παρῶνται, τῶν πολε-
μίων ἐπορεύων, καὶ ὅποτε δέοι γέφυραν ἀφ᾽-
βαίνην, ἢ ἄλλω ἡνὰ δῆλασιν, ἔσπουδεν ἕκα-
στος, βεβλόμενος φθάσαι πρῶτος, καὶ ἀεπίτε-
τον ἡμῶν τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ αὐτὰ ἐ-
γνωσαν οἱ στρατηγεῖ, ἐποίησαν ὁ ἐξ ἄρχοις ἀνά-
ἕκαστον ἀδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν, καὶ δῆλους
πεντηκοντῆρας, καὶ δῆλους τριωμοτάρχας, οὗτοι ὁνομά-
ζονται τὰ κέρατα, ὑπερέκειντο ὡς ἐκ μὴ ἐν-
κοχλήν τοῖς κέρασι. τότε δὲ παρήγειν ἔξωθεν τῶν
κερῶν, ὅποτε δὲ ἀφ᾽ ἑαυτῶν αἰ πλασῶν τῶν
πλασίων, ὁ μέσος ἀνέξεται ἡμῶν, εἰ μὴ γε-
νοτέρον εἴη ὁ διέχων, καὶ τὸ λόγος εἰ δὲ πλατύ-
τερον, καὶ πεντηκοντῆρας εἰ δὲ πᾶν πλατὺ, καὶ τρι-
ωμοτίας ὡς ἐκ ἐκπλεῶν ἐπὶ ὁ μέσος, εἰ
δὲ καὶ ἀφ᾽ βαίνην πινὰ δέοι δῆλασιν ἢ γέφυραν,
ὅταν ἐπαράθοντο, ἀλλ' οἱ τῶν μέρων οἱ λοχαγοὶ
διέβαινον, καὶ εἰπερ δέοι τὸ φάλαγγος, ὅταν πα-
ρήσαν ἑτοίμοι, τότε τῶν πρῶτων ἐπορεύθησαν ἑτα-
ροῖς τέτταρας, ἡνίκα δὲ τὸ πέμπτον ἐπορεύοντο
σαθμὸν, εἶδον βασιλέον πρὸς αὐτὸν κώμας
πολλὰς, πῶς τε ὁδὸν πρὸς ὁ χωρίον τῶν ὄρεων
γυλόφων ὑψηλῶν γηνομένων, οἱ κατήκον
ἀπὸ τῶν ὄρεων, ὅφ' ἡμῶν κώμη, καὶ εἶδον μὲν τοῖς
γυλόφωσι ἀσμενοὶ οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰχρὸς, τῶν πο-
λεμίων ὄντων ἰππέων, ἐπεὶ δὲ πορθόμενοι ἐκ
τῶν πεδίου ἀνέβησαν ὅταν τὸν πρῶτον γυλόφον,
καὶ τέβαινον ὡς ὅταν τὸ ἕτερον ἀνάβαινον. ἐπὶ αὐτῶν
τὸ φάλαγγος οἱ βαρβάροι, καὶ ἀπὸ τῶν ὑψη-
λοῦ ὅταν ὁ πρῶτος ἐβόηον, ἐσφενδόνων, ἐπό-
θεν ἑαυτῶν μασίγων, καὶ πολλὰς κατέπρω-
σκον, καὶ ἐκράτησαν τῶν ἑλλήνων γυμνητῶν, ἐς τὸ
καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τῶν ὀπλων, ὡς ἐκ
πορτάπασι αὐτῶν πῶς ἡμέραν ἀχρηστοί
ἦσαν, ὅταν τῶν ὄχλων οἶτες, καὶ οἱ σφενδονήται
καὶ οἱ

Handwritten marginal notes in Greek script, partially visible on the right edge of the page.

καὶ οἱ βόσται ἐπεὶ ὅτι πικροὶ οἱ Ἕλληες ἐπε-
χίρηνσαν διώκοντες, οὐκ ἔστιν ἄλλο ἀφί-
κνυῖνται, ὁπλίται ὄντες· οἱ δὲ πολέμοιοι τὰ
ἀειπήδων· πάλιν ὅτι, ὅποτε ἀπιοῖεν πρὸς τὸ
ἄλλο στρατόμα, ταῦτα ἔπαρον· καὶ ὅτι τὸ
δύο τεροὺ γηλόφου ταῦτα ἐγίνετο, ὡς ἐξ ἀπο-
βίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινῆναι τὸν στρα-
τώμας· πλὴν ἀπὸ τῆς δόξιας πλευρᾶς τῆς πλαι-
σίου ἀνήγαγον πελάσας πρὸς τὸ ὄρος· ἐπεὶ
δὲ οἱ ἐγίνοντο ὑπὸ τῆς ἐπορεύων πολέμοιοι,
ὁσάκις ἐπετίθειτο οἱ πολέμοιοι τοῖς κατὰ βα-
νοιοι, δεδοικότες μὴ ἀπομνηστῆσαι, καὶ ἀμ-
φοτέρωθεν αὐτῶν ἦγοντο οἱ πολέμοιοι· οὕτω δὲ
λαίπρον τῆς ἡμέρας πορβόμοιοι, οἱ μὲν τῆς ὁδοῦ
καὶ τὸν γηλόφου, οἱ δὲ τῆς ὁδοῦ ἐπιπαριόν-
τες, ἀφίκνυτο εἰς τὰς κάμας, καὶ ἰατρῶν κατέστη-
σαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετραπόμοιοι· οἱ αὖτε
ἐμψυχοῦ ἡμέρας ἦσαν καὶ τῶν τετραπόμοιοι ἐνεκα, καὶ
ἀμα ἐπιτήδεα πολλὰ εἶχον, ἀλευρα, οἶνον,
κελάρα, ἵππων συμβεβλημένα πολλὰ· ταῦ-
τα δὲ τῶν τετραπόμοιοι αὐτῶν σαβαρόντι τῆς γῆ-
ρας· τετάρτη δὲ ἡμέρα κατὰ βανοιοισιν εἰς τὸ
πεδῖον· ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοῖς Τιταφέρνης
συνὴ τῆς δυνάμει, τῆς δὲ ἰατρῶν τῶν ἰλλίωων τῆς
ἀνάγκης καλασκηνῆσαι ἔπειτα εἶδον κάμην,
καὶ μὴ πορβόμοιοι ἐπιμαχομένους· πολλοὶ γὰρ
ἦσαν ἀπομαχοὶ τετραπόμοιοι, καὶ οἱ ἐκείνης φέ-
ροντες, καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὑπὸ ἀδελφάμε-
νοι· ἐπεὶ δὲ καλεσκηνῆσαι, καὶ ἐπεχίρηνσαν αὐ-
τοῖς ἀκροβολίζεσθαι οἱ βαρβαροὶ πρὸς τὴν
κάμην πρὸς ἰόντες, πολὺ πρὸς τὴν οἱ Ἕλληες·
πολὺ γὰρ διέφερον ἐκ τῆς γῆρας ὀρμῆντας ἀλέ-
ξεσθαι, ἢ πορβόμοιοις ἐπιπρὸς τοῖς πολέμοιοις
μάχεσθαι· οὕτως δὲ οὐκ ἔστιν εἶδη, ὡς αὐτῶν
ἀπέναντι τοῖς πολέμοιοις· οὐποῖε γὰρ μὲν ἀπε-
στραβόπεδύοντο οἱ βαρβαροὶ τῶν ἰλλίωων
ἐξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς τῆς νυκτὸς
ἐπιπρὸς αὐτοῖς· πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶν ἐστρά-
τωμα ἀφισκῆναι· οἱ τε γὰρ ἵππων αὐτοῖς δέδενον, καὶ
ὡς ἐπιπρὸς πολὺ πεποδισμένοι εἰσι, τὸ μὴ φέ-
ρῃ ἐνεκα, εἰλυθῆσαι· εἰ τε πρὸς τὸν ἰπποῦ γί-
νηται, δὲ ἐπιπρὸς τὸν ἵππον ἀφισκῆναι αὐτοῖς, καὶ
χαλινάσαι δὲ, καὶ θωρακισθῆναι ἀναβύσαι
ἐπιπρὸς τὸν ἵππον· ταῦτα δὲ πρῶτα τῆς χαλεπῆς νυ-
κτὸς, ἄτε καὶ ἰπποῦ ὄντος, ποιοῖεν· τοῦ-
του ἐνεκα ἀπὸ τῶν ἀπεσκηνῆσαι τῶν ἰλλίωων.

A se turbam abderent. Ita quum virgerentur
Græci, ac propterea hostes persequi nite-
rentur; tarde in clium perueniebāt, vt qui
gravi etiā armatura oneraretur, hoste inte-
rim retrorsum celeriter resiliente. Idē ipfis
accidebat, quū ad aliud agmen hostiū ten-
debant. Quumq; hoc etiam altero in col-
le ipfis vsueneret, visum est de cliuo tertio
milites mouendos nō esse: tantum a latere
dextro quadrati agminis cetratos in mon-
tem ducebant. Illi quum supra hostes eua-
fissent, qui a tergo ipsos sequebantur: non
iam amplius ij descendentes inuadebant.
Metuebant enim, ne a suis abscissi, ytraque
parte hostes haberent. Ita tum id, quod di-
ci reliquum erat, in itinere quum consum-
fissent; aliis via, quæ per colles ducebat; a-
liis per montem proficiscentibus, ad vicos
perueniunt. Heic medicos octo constitu-
unt, quod per multi vulnerati essent. Ibi-
dem triduum sunt commorati partim vul-
neratorum caussa, partim quia commea-
tus magna erat his locis copia, farinae, vini,
hordei, quod equis cōgestum fuerat. Nam
hæc vniuersa in vsu eius, qui regionis e-
rat satrapa, fuerant comportata. Die quar-
to in campum descendunt. Quumq; Tif-
saphernes suis cum copiis eos adsequutus
esset, docuit ipsos, vt necessario castra col-
locarent in primo quoque vico, qui se of-
ferret, neque inter eundum præliarentur.
Per multi enim ad pugnam, propter vul-
nera, inutiles erant; itidemque illi, qui vul-
neratos gestabant; ac rursus, qui horum
gestabant arma. Quum iam castra metati
essent, ac barbari ad velitationes eos lacef-
ferent, ad ipsum vsque vicum delati longe
superiores erant Græci. Nam multo præ-
stabat, facto ex vico impetu hostem reprimere;
quam inter proficiscendum aduersus eos irruētes
dimicare. Quum ad uesperasceret, abeundi
hostibus visum est esse tempus. Non enim
vmquam barbari intra 1 x stadium a Græcis
castra metabantur. Etenim metuebant, ne
Græci noctu ipsos inuaderēt. Sunt certe
Persarum castra noctu perincommoda. Nam &
equi ipsorum alligantur, ac plerumque pedicis
constricti tenentur, ne si soluti sint, aufugiant.
Quod si quis tumultus incidat, necesse est
homini Persico equus infestatur, necesse est
frenetur, atq; vbi iam quis lorica se munierit,
equū cōscendat necesse est. Ea vero vniuersa
noctu difficulter fiūt, quo tēpore tumultus
esse solēt. Hæc erat caussa, quam obre lōge
a Græcis castra sua remouerent.

ἀπὸ τῆς
δυν

σωενητε-
ρμένα
τῆς στρα-
τύματι
τῆς δὲ
ξεν αὐτῶν
ἢ ἀνάγκη
κατ.

νυκτὸς οἱ
ἰλλίωων
ἐπιπρ.

χαλεπῆς
νυκτὸς
σορῆς
ὄντος· τῆ-
πυ

Idē supra,
pag. 80.
tradidit.

Quum autem Græci animaduertēt, vel-
 le ipsos discedere, idque denuntiati: per
 præcones suis indicabant, vt quisque se pa-
 raret, idq; sic, vt audiri ab hostibus posset.
 Itaque barbari aliquamdiu ab itinere faci-
 ciundo se cohibebant, verum nocte iam
 imminentē abierunt. Non enim condu-
 cere sibi putabant, vt noctu profecti in ca-
 stra reuertentur. Quum eos Græci iam
 certo discedere viderent, etiam ipsi castris
 motis pergebant, & ad LX stadia progre-
 diebantur. Quo factum est, vt tanto ex in-
 teruallo castra distarent, vt neque die alte-
 ro, neque tertio hostes vsquam adparerēt.
 Quarto tandem barbari, quum noctu eos
 anteuertissent, locum altitudine sua per-
 opportunum occupant, qua Græci transi-
 turi erant; nimirum mōtis iugum, sub quo
 descensus ad planiciem patebat. Cherisophus
 vbi vidisset iugum montis eos ante-
 cepisse, Xenophontem ab agmine extre-
 mo arcessit, eumque cum cetratis ad pri-
 mam aciem adesse iussit. Verum Xeno-
 phon cetratos non duxit, quod Tissapher-
 nem cum copiis ostendere se videret: sed
 ipse aduectus equo ad Cherisophū, Quā-
 obrem me arcessis? inquit. Id vero tibi vel
 videre licet, ait. Nam occupatus est collis
 ille, qui viā imminet, qua descendendum
 erit: neque transire nobis licebit, si nō hos
 vi deiiciemus. Tu vero cur cetratos non
 adduxisti? Quod, inquit, visum non fuisset
 relinquere posterius agmē desertū, quum
 hostes se ostenderent. Sedenim tempus
 est consultandi, quo pacto quis eos de col-
 le deiiciat. Ibi tum Xenophon videt montis
 verticem copiis suis imminere, atq; ab
 hoc ad collem illum, in quo erant hostes,
 aditum quemdam esse. Itaque mox: Opti-
 mum fuerit, inquit, Cherisophe, quam-
 primum nos ad illud cacumen tendere.
 Nam illo occupato, viā non poterunt im-
 minere amplius. Tu, si ita videtur, ad exer-
 citum maneto: equidem eō tendere cogito.
 Sin hoc mauis, tu in montem pergito,
 atque ego heic subsistam. Equidem tibi,
 ait Cherisophus, optionem do, vtrum vel-
 lis eligendi. Xenophon quum se minorem
 natu diceret, proficiscendi munus sibi po-
 poscit. Milites tantum quosdam ex fronte
 sibi adiungi iubet. Nam longum erat, ali-
 quos ab agmine extremo sumere. Et Che-
 risophus vna cum ipso cetratos, qui erant
 primo in agmine, mittit; atque etiam
 sumtos de quadratæ aciei medio.

Χερεισοφος συμπεμπει τὸς ἀπὸ τῆς σόματος πελασάσας. ἔλαβεν δὲ τὸς κτ' μέσον τῆς πλασίου.
 συμπεπαλ

Α ἐπεὶ ὁ ἐγγνωσκὸν αὐτοῖς οἱ Ἕλληες βουλομέ-
 νους ἀπιέναι, καὶ ἀγαγελομενῶς, ἐκήρυξε τοῖς
 Ἕλλησι τὸ ἀσκήσασασαι, ἀκροῦτων τῶν ^{σοκεια-}
 πολέμιων. καὶ χρόνον μὲν πῶς ἐπέχον τῆς πο-
 ρείας οἱ βαρβάρων ὅτι ὅτι ἐγγίγνεται, ἀπῆ-
 εσαν. οὐ γὰρ ἐδόκει λισιέλφει αὐτοῖς νικτὸς πο-
 ρύεσθαι, καὶ κατὰ γὰρ ὅτι τὸ στρατόπεδον.
 ὅτι ὅτι σαφῶς ἀπὸντας ἢ δὴ ἐώρων οἱ Ἕλλη-
 νες, ἐπορῶντο καὶ αὐτοῖς αἰαζόμενοι, καὶ διηλ-
 θον ὅσον ἐξήκοντα σταδίους καὶ γίγνεται τοσούτων
 Β μεταξὺ τῶν τῶν στρατῶν, ὡς ἐπὶ τῆς ὑπερῶς ^{στραπα-}
 οὐκ ἐφαίνοντο οἱ πολέμοι, ὅθεν τῆς τριτῆς τῆς
 ὁ τετάρτης νικτὸς τῶν στρατῶν, καὶ ἀλαμ ^{σελε-}
 βάνοισι χροῖον ὑπερῶς οἱ βαρβάρων, ἢ ἔ-
 μελλεν οἱ Ἕλληες παρεῖναι, ἀκρωνυχίαν ὀ-
 ρους, ὑφ' ἧς ἢ κατὰ βασίς ἡ εἰς τὸ πεδίον.
 ὅτι ὅτι ἐώρα Χερεισοφος στρατηγὸν ἀφῆκε
 νῦν τῶν ἀκρωνυχίαν, καὶ ἔξενον τῶν ἀπὸ
 τῆς οὐραίας καὶ κελύβης λαβοῖτα τὸς πελασ-
 σάσας ἀσκήσασασαι εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ Ξενο-
 φων τὸς μὲν πελασάσας οὐκ ἤγινε. (ὅτι φαι-
 νόμοι γὰρ ἐώρα Τισσαφέρνην, καὶ τὸ στρα-
 τῶμα πῶς) αὐτὸς δὲ στρατῶν ἡρώτα, τί
 καλῆς; ὁ δὲ λέγει αὐτῶν. ἔστιν ὄρεον. στρατη-
 γὸν γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπερῶς τῆς κατὰ βῆ-
 σιως λόφος, καὶ οὐκ ἐστὶ παρελθεῖν, εἰ μὴ τοῦ-
 τοις ἀποκρίνομεν. ἀλλὰ τί οὐκ ἤγινε τὸς πελα-
 σάσας; ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῶν ἔρημα
 κατὰ λιπεῖν τὰ ὄπιαθεν, ὅτι φαινομένων τῶν
 πολέμιων. ἀλλὰ μὲν ὡρα γ', ἔφη, βουλο-
 μεσθαι, πῶς τις τὸς ἀνδρας ἀπελασάσας τοῦ λόφου.
 εἰ ταῦτα Ξενοφὸν ὄρεον τὸ ὄρεον τῶν κερυ-
 φῶν ὑπερῶς τῶν εἰ αὐτῶν στρατῶν οὐσαι,
 καὶ ἀπὸ ταύτης ἐφοδὸν ὅτι τὸν λόφον, ἐν-
 θα ἦσαν οἱ πολέμοι. καὶ λέγει, κερύψον, ὡ
 Χερεισοφε, ἡμῖν ἰεσθαι ὡς τάχιστα ὅτι τὸ ἀ-
 κρον. εἰ γὰρ τῶν λαβῶν, οὐ διωήσον-
 ται μὲν ὑπερῶς τῆς ὁδοῦ. ἀλλ' εἰ βούλη, μὲν
 ὅτι τὰς στρατῶν εἰ γὰρ δὲ ἐθέλω πορῶ-
 σθαι, εἰ ὁ χροῖος, πορῶν ὅτι τὸ ὄρεον ἐγὼ δὲ
 Ε μὲν αὐτῶν. ἀλλὰ δίδωμί σοι, ἔφη ὁ Χερεισο-
 φος, ὁ πότερον βούλη ἐλέασθαι. εἰ πᾶν ὁ Ξενοφὸν,
 ὅτι νεώτερός ἐστιν, αἰρήσεται πορῶσθαι, κελύβης
 δὲ οἱ συμπεμπῶν ἀπὸ τῶν σόματος ἀνδρας. μα-
 κράν γὰρ ἡ ἀπὸ τῶν τῶν οὐραίας λαβῶν. καὶ ὁ ^{εἶρα}
 συμπεπαλ

Handwritten marginal notes in a cursive script, likely a commentary or translation, partially visible on the right edge of the page.

στωπέταξ δὲ ἐκέλευσεν αὐτὰς καὶ τὸς βια- A
 κροσίοις ὁ Χειρίσοφος, οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἑπι-
 λέκτων ἑπὶ τῷ κόμῳ τῶν πλαισίου. ἐν-
 τὼθεν ἐπορεύοντο ὡς ἐδιώκοντο τάχιστα. οἱ δὲ
 ἑπὶ τῷ λόφου πολέμοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν
 τὴν πορείαν ἑπὶ τῷ ἄκρον, ὁρῶντες καὶ αὐτοὶ ὀρ-
 μισαν ἀμιλλᾶσθαι ἑπὶ τῷ ἄκρον. καὶ ἐνταῦ-
 θα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τῶν ἑλληνικῶν στρα-
 τῶματος, ἀνακελευσθέντων τοῖς ἑαυτῶν,
 πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισαφέρνην
 τοῖς ἑαυτῶν ἀνακελευσθέντων. **Ξενοφῶν** δὲ B
 παρελεύων ἑπὶ τῷ ἵππῳ, παρεκελεύετο
 ἀνδρες, νῦν ἴσως τὴν ἐλλάδα νομίζετε ἀμιλλ-
 ᾶσθαι, νῦν παρὲς παῖδας καὶ γυναῖκας·
 νῦν ὀλίγον πονήσαντες χρόνον ἀμαχεῖ τῆς λαι-
 πῆν πορεύσόμεθα. Σωτηρίδας δὲ ὁ σικυώ-
 νιος εἶπεν ὅτι ὁ δὲ ἴσως, ὁ Ξενοφῶν, ἐσμέν. σὺ
 μὲν γὰρ ἐπὶ ἵππῳ ὄχῃ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κά-
 μνω, τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὅς, ἀκρούσας
 ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τῷ ἵππῳ, ὡς ἔπει-
 αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελθῶν C
 ἴσως, ὡς ἐδιώκοντο τάχιστα ἐπορεύετο. ἐπύ-
 λησε δὲ καὶ θῶρα καὶ ἔχων τὴν ἵππικὴν, ὡς τε ἐ-
 πίεζετο. καὶ τοῖς μὲν ἑμπαροῦσιν τῶν ἀ-
 γῶν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὄπισθεν παρῆσαν
 μόλις ἐπορεύοις. οἱ δὲ ἄλλοι στρατιῶται παύ-
 οισι, καὶ βάλλοισι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτη-
 εἶδαν, ἕως ἡμέρας ἕως λαβόντες τὴν ἀσπί-
 δα πορεύεσθαι. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἑπὶ τῷ ἵππῳ,
 ἕως μὲν βάσιμα ἦν, ἦν γὰρ ἐπεὶ δὲ ἀβάστα
 ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον, ἔαυθεν πεζῶν. καὶ D
 φθάνουσιν ἑπὶ τῷ ἄκρῳ ἡρόδοτοι τὸς πο-
 λεμίοις. ἔνθα δὲ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέν-
 τες ἐφύζον, ἢ ἕκαστος ἐδιώκοντο, οἱ δὲ ἑλ-
 λῆες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισαφέρ-
 νην καὶ Αειάον ἀποβροχόμενοι ἄλλῃ ὁδῶν
 ὄχοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, καταβαί-
 ντες εἰς τὸ πεδίον, ἐστρατοπεδούσαντο ἐν κό-
 μη μετῆ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλ-
 λαι κόμηαι πολλαί, πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν
 ἐν τῷ πεδίῳ ὡς τὸ τῆς τήρηται ποταμῶν. E
 ἡνίκα δὲ ἦν δειλὴ, ἀξάντης ἑπιφανόνται οἱ
 πολέμοι ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν ἑλλήνων κα-
 τέχευον τινὰς τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πε-
 δίῳ καὶ θῆρα γὰρ. καὶ γὰρ νομῆαι πολλαὶ βοσκομένης
 ἀναβασθόμεναι εἰς τὸ πῶρον τῶν ποτα-
 μῶν ἀεὶ ἐφύζοντο. ἐνταῦθα Τισαφέρνης, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, καίρῳ ἐπεχείρησαν τὰς κόμας.

A Præterea iussit, ut eum illi ceteri sequerentur, quos habebat ipse lectos milites in fronte quadrati agminis. Inde, quam poterant celerrime, progressi sunt. Hostes, qui erant in colle, quum iter ipsorum, quod ad cacumen tenderet, animadverterent: mox & ipsi certatim eo se conferre ceperunt. Ingens tum clamor Græci exercitus audiri, cohortantis suos: ingens eorum, qui cum Tissapherne erant, ac suos itidem excitabant. Xenophon autem obequitans, hoc modo suos exhortabatur: Nunc vobis, milites, de reditu in Græciam, nunc de reditu ad uxores ac liberos, propositum esse certamen existimate: nunc si exiguum ad tempus laboris tolerantibus fuerimus, deinceps sine prælio licebit iter facere. Heic Soteridas Sicyonius: Non æqua, inquit, nostrum est condicio, Xenophon. Nam tu equo veheris, ego scutum portans, grauiter defatigor. Quæ quum audiisset Xenophon, ex equo defiliit, & homini loco perturbato clupeum adimit, quamque celerrime poterat, pergit. Forte tunc etiam lorica equestri indutus erat, qua licet premeretur, nihilo tamen sequius & anteriores exhortabatur, ut procederent: & posteriores, qui vix sequebantur, uti pergerent. Milites ceteri Soteridam cædendo, iaciendo, conuiciis proscindendo, tandem cogunt recepto clupei pergere. Xenophon equo confenso, quam quidem diu loca hæc equitationi idonea erant, eques præibat: quum inaccessa fieri cepissent, equo relicto pedes festinabat. Quo factum, ut citius, quam hostes, in cacumen peruenirent. Tum vero conuersi barbari, quo quisque poterat, fugiebant, Græcis verticem obtinentibus. Tissaphernis & Ariæi milites aliam ad viam se vertentes, abibant. Cherisophi copiæ, quum in planiciem descendissent, quodam in vico castra locabant, qui copiis omnibus refertissimus esset. Erant & alij vici plures in planicie, secundum Tigrim fluuium sita, omni rerum vitilium genere plane referti. Vespere se hostes in planicie subito ostendunt, ac nonnullos Græcos, ad prædam per campum hinc inde sparfos, interficiunt. Nam pecorum agmina complura translata trans fluuium, heic capta sunt. Tissaphernes cū suis vicis exurere conabatur.

Xenophō-
tis illustra-
facinus.

Quo factum, ut Græci quidam mirifice A deiectis animis essent, qui cogitarent, si commeatus incenderetur, non habituros unde alium fumerent. Et Cherisophi quidem milites, posteaquam suis opem tulissent, redibant. Xenophon vero quum descendisset, ordines obequitans, Græcis opere lata redeuntibus: Videtis, inquit, concedere nobis barbaros, regionem totā nostrā esse. Nam quæ a nobis impetrabant id temporis, quum fœdera nobiscum fancirent, ne quis scilicet regis agrum exurendo perderet: ea nunc ipsi faciunt, quasi si ditionem alienam exurerent. Quod si alicubi commeatum vllum sibi ipsis reliquerint, videbunt nos etiam eo proficisci. Enimvero, mi Cherisophe, arbitror equidem aduersus exurentes opem ferendam esse, ac si regio hæc nostra foret. Ego vero non arbitror, ait Cherisophus: sed potius nos etiam excitemus incendia, quo fiet, ut citius ipsi desinant. Ad tabernacula ventum quum esset, commeatui conquirendo reliqui intenti erant: at duces, cohortiumque præfecti, conueniebant. Erat enim magna rerum difficultas. Ex parte vna montes præardui cernebantur, ex altera flumen tantæ altitudinis, ut ne hastæ quidem, quibus vadum tentaretur, quidquam exstarent. Hac rerum in difficultate quum hærerent, Rhodius quidam accedens: Ego vero, inquit, traicere ad quater mille grauis armaturæ pedites volo, si mihi suppeditaueritis ea, quibus opus erit, ac pro mercede præbueritis talentum. Interrogatus, quibus rebus egeret: Vtribus, ait, bis mille. Video autem heic permultas pecudes, & capras, & boves, & asinos; quibus si coria detrahantur & inflentur, facilem nobis traiectum præstabunt. Etiam vinculis iis mihi opus erit, quibus ad iumenta vtimini. His vbi vtres connexuero, quolibet eorum ad alterum adplicato, ad pensis lapidibus, iisque ancorarum ritu demissis, deinde deductis in aquam vtribus, & vtraque parte colligatis, virgulta imponam, & terram ingeram. Statim quidem certe intelligetis, nequaquam futurum, ut mergamini. Nam vtres singuli binos facile sustinebunt, quo minus mergantur. Vt autem non vacillent, tum virgulta tum terra impedient. Quod quum duces audissent, visum est eis inuentum non inelegans esse; facinus ipsi tale, quod perfici non posset. Nam permulti equites trans flumen erant, qui ipsos essent impedituri; ac ne primis quidem concessuri, ut quidquam horum molirentur. Itaque postridie retrocedebant

Consilium Rhodij militu de traiciendo flumine.

καὶ τῶν ἐλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, οἰνοοῦμένοι μὴ τὰ ὀπιτήδεια, εἰ καύσειεν, οὐκ ἔχοιεν ὅπως λαμβάνοιεν· καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χερεισοφον ἀπήσαν ἐκ τῆς βοηθείας. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ κατέβη, παρελεύων ὅτι τὰς τάξας, ἠύκιστα τὸ τῆς βοηθείας ἀπήσαν οἱ ἔλλήνες, ἔλεγον· ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ὑφίεντες τὴν χώραν ἢ ἡμετέραν εἶ; ἂν γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεσπράσσοντο, μὴ καὶ ἐν τῷ βασιλέως χάρακι, καὶ αὐτοὶ κἀροισιν ὡς ἀλλοτρίαν. ἀλλὰ εἰάν ποτε καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ὀπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐν ταῖς πορθομοῖσι. ἀλλ' ὦ Χερεισοφε, ἔφη, δοκῆ μοι βοηθῆν ὅτι τὰς κἀοῖτας, ὡς ἔστω τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ Χερεισοφος εἶπεν· ἔκκεν ἔμοι γε δοκῆ. ἀλλὰ καὶ ἡμῶς, ἔφη, κἀωμῶν, καὶ ἔστω τῶν παύσοντα. ἐπεὶ δὲ ὅτι τὰς σκηνὰς ἀπήλθον, οἱ μὲν ἀγῶνι πρὸς τὰ ὀπιτήδεια ἦσαν, στρατηγὸς δὲ καὶ λοχαγὸς σκυλλῶν καὶ ἐν ταῖς πολλῇ ἀπορία ἦν. εἶπεν μὲν γὰρ ὁρῶν ἡμῶν ἕσπευον, εἶπεν δὲ ποταμὸς ποσούτος ὁ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόξα ἕσπευον πρὸς τὴν πρῶτον τῶν βάρους. ἀπορῶντο οἱ αὐτοῖς πρὸς τὴν αἰὴν ῥόδου, εἶπεν· ἐγὼ γέλω ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἀβιβῶσασθαι καὶ τετρακιχλίους ὀπιτήδεις, ἡμῶν ὡν δέομα ἕσπευον ἕσπευον, καὶ τάλαντον μισθὸν ποιεῖσθε. ἐρωτώμενος δὲ, ὅτι δεισιπλοῦς, ἀσκήν ἔφη διαχλίον δεισιπλοῦς. πολλὰ δὲ ὁρᾶν ταῦτα * πρὸς τὰς, καὶ αἶγας, καὶ βόας, καὶ ὄνοις, ἀποδάρειν καὶ φουσηθῆναι, ῥαδίως αὖ παρῶν τοῖς ἀβιβῶσασθαι. δεησόμενος δὲ καὶ τῶν δεσμοῦν, οἱς γρηγορεῖτε πρὸς τὰ ἕσπευον. τῶν τοῖς δὲ, ἔφη, ζήξας τὰς ἀσκήν, πρὸς ἀλλήλους δεησόμενος ἕσπευον ἀσκήν, λίθους δεησόμενος, καὶ ἀφῆς ὡς πρὸς ἀκέρως, εἰς τὸ ὕδωρ ἕσπευον, καὶ ἀμφοτέρωθεν δεησόμενος, ὅτι βαλῶ ὑλίω, καὶ γὰρ ὀπιφορήσω. ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἴσεσθε τὸ γὰρ ἀσκήν δύο ἀνδρας ἕσπευον μὴ καταδύσασθαι, ὡς ἔστι μὴ ὀλιγαίαν, ἢ ὕλην καὶ ἢ γῆν ἕσπευον. ἀκούσασθαι ταῦτα τοῖς στρατηγῶσι δὲ μὲν ἐνθύμημα γρηγορεῖν ἐδόκει εἶ, ὁ δὲ ἕσπευον ἀδύνατον ἦν γὰρ οἱ κωλύσοντες πρὸς πολλοὶ ἕσπευον πρὸς, οἱ δὲ ὅτι τοῖς πρὸς τοῖς ὕδωρ αὖ ἐπέβηπον ἕσπευον ποιῆν. εἶτα τῶν μὲν ὕσπευον ἐπὶ πρὸς ἕσπευον

ἐκ τῆς βοηθείας ἀπύπνη

παῖ γὰρ

εἰς τὸν μ-

εἰς τοῦ μπαλινῆ πρὸς βαβυλωνίαν, εἰς τὰς ἀ-
 καύτοις κώμας, καὶ ἀκαύσαντες ἐνθεν δὲ θέσαν.
 ὡς ἴε οἱ πολέμιοι ἔπεισθησαν, διὰ ἑτέραν
 θαυμάζοντο, καὶ ὅμοιοι ἦσαν τῆσδε μαζοῖς, ὅποι ποτὲ
 βέβησαν οἱ Ἕλληες, καὶ τὴν ἰσχυρίεν. ἐν-
 τὼν οἱ μὲν δὴ οἱ στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ὅπι τή-
 δεα ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγὸι καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν
 σιωπῆλον, καὶ σιωπαζομένης τῆς ἀχμαλώ-
 τος, ἠέλχον τὴν κύκλω πᾶσαν χῶραν τῆς ἐκείνη
 εἴη. οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν, B
 τὴν βαβυλωνίαν εἴη καὶ μηδίαν, διὲν ἡσπέρη-
 κριεν· ἡ δὲ πρὸς ἑῶ, ὅτι σῶσαι τε καὶ ἐκβάτα-
 να φέροι, ἐνταυθα θερίζον καὶ ἐαρίζον λέγεται
 βασιλεύς· ἡ δὲ ἀφ᾽ ἑσπέρης τὸ ποταμὸν πρὸς ἑ-
 σπέρην, ὅτι λυδίαν, καὶ ἰωνίαν φέροι. ἡ δὲ ἀφ᾽
 ἑσπέρης ὀρέων καὶ πρὸς ἀρκτον τετραμυθίαν, ὅτι
 εἰς καρδύχους ἀρξοῖ. τῶν δὲ ἔφασαν οἰκῆν
 αἰὰ τὰ ὄρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως
 οὐκ ἀκρότην, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτὲ εἰς αὐτοὺς
 βασιλικῶν στρατῶν δώδεκα μυριάδας· τῶν C
 τῶν δὲ σπέρην ἀπονοστήσαν ἀφ᾽ ἑσπέρης.
 ὅποτε μὲν τοὶ πρὸς τὴν σαράπην τὴν ἐν τῷ πε-
 δῶν ἀείσαντο, καὶ τὴν ἐπιμύνησθαι σφῶν τε
 πρὸς ἐκείνοις, καὶ ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς. ἀ-
 καύσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατηγὸι, ἐκάθησαν χω-
 εἰς ἴσος ἐκαστὸς φάσκειν τὰς εἰδένας, ἐδὲν δὲ ἡ-
 λον ποιήσαντες, ὅποι πορβύεατ' ἐμμελλον. ἐδὲν δὲ
 δὲ τοῖς στρατηγῶσι ἀνακτῶν εἶναι, ἀφ᾽ ἑσπέρης
 εἰς καρδύχους ἐμβαλεῖν. τῶν δὲ διεληθόντες,
 ἔφασαν εἰς ἀρμυθίαν ἔξεν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε, D
 πολλῆς καὶ βιδαίμονος. ἐν δὲ ὅταν δὲ ὑπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐγέλῃ πορβύεαται. ὅτι
 τῶν τοῖς ἐγύσαντο, ὅπως ὀπηνίκα δοκίμη τὴν ὤ-
 ρας πύλοισιν ποιοῖντο. πύλοισιν γὰρ ὑποβολῶν
 τῶν ὀραν ἐδεδόκασαν μὴ τὴν καπαληφθῆναι καὶ
 παρήλασαν, ὅτι δὲ δειπνήσειαν, σιωπεσθῶσα-
 σμένους πύλοισιν ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεισθῶσα
 ζῶναι αἰσὶν πρὸς ἀρχαίην.

auersa a Babylone via, non exustos ad pa-
 gos; quum eos, de quibus exierant, accen-
 diffent. Quo factum, ut hostes non ade-
 quitarent, sed Græcos spectarent, admi-
 rantibus similes, quo illi perrecturi essent,
 & quid haberent in animo. Erant tunc mi-
 lites ceteri commeatu colligendo intenti,
 duces vero, & cohortium præfecti, rursum
 conueniebant; & captiuis coactis, quæ-
 nam esset quælibet quauis ex parte regio,
 percunctabantur. Aiebant illi, meridiem
 versus viam Babylonem atq; in Mediam
 ducere, qua ipsi venissent: ad orientem So-
 lem quæ sit, Susa & Ecbarana ducere, vbi
 rex estatem & ver exigere dicitur: tertiam,
 quæ trans fluuium ad occidentem tendat,
 versus Lydiam & Ioniam ducere. Quæ de-
 niq; per montes ad septentriones vergat,
 ad Carduchos pertinere: quos aiebant in
 montibus habitare, ac bellicosos esse, neq;
 regis imperio parere. Immo copias aliquã-
 do regias, quæ centies & vicies mille ho-
 minibus constarent, eos inuasisse; quorum
 nemo, propter summam locorum difficul-
 tatem, domum redierit. Quod si fœdera
 inter satrapam regionis campestris & ipsos
 intercedant, esse libera inter utrosq; com-
 mercia. Quæ quum duces audiissent, seor-
 sum collocatis, qui singuli singulos regio-
 num tractus sibi cognitos aiebant, & plane
 non indicarunt, quo profecturi essent. Ipsi
 inter se necessarium esse statuebant, ut per
 montes in Carduchos pergerent. Nam
 posteaquam per illorum regionem pene-
 trassent, peruenturos dixerant captiuus in
 Armeniam; cui Orontas cum imperio
 præesset, regioni certe amplæ ac opulente.
 Inde dixerant pergi, quo quis vellet, sine
 difficultate posse. Post hæc rem sacram fa-
 ciunt, ut quamprimum videretur com-
 modum, iter ingrederentur. Metuebant
 enim, ne iuga montium, per quæ pergen-
 dum esset, occuparentur. Imperant etiam
 militibus, ut posteaquam cœnassent, & om-
 nes sua comportassent, se quieti darent;
 & vbi significatum esset, sequerentur.

Carduchi
 bellicosa
 natio.